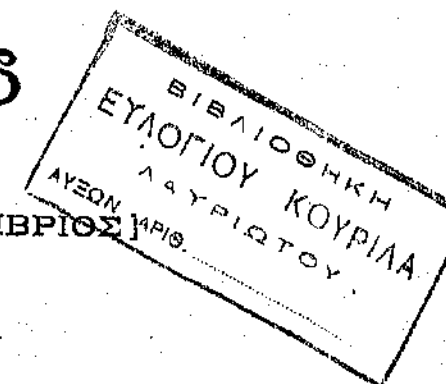

ΕΣΤΙΑ

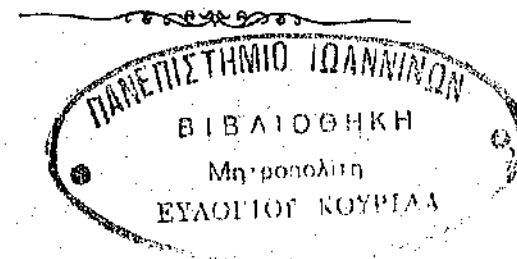
ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ

1885

[ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 6 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον τῆς Ἐστίας: Ἐπὶ τῆς οἴκου Σκαδίου, ἀριθ. 32.

1885

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εἰκοστός.

Συμπληρωμὴ ἰσημερίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 14, ἰν τῇ ἀλλοδακῇ φρ. 20 — Λιανδρομαί ἀργονταὶ ἀπὸ 1 Ἰαννουαρίου ἰσοῦσι ἕτους καὶ εἴκοσι ἔτησιν. — Γραφεῖον ἀεροθ. Ὁδὸς Σαλαῶν 32.

1 Δεκεμβρίου 1885

ΒΟΥΛΓΑΡΟΣ ΗΓΕΜΩΝ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναβάσεως εἰς τὸν θρόνον Λέοντος τοῦ σοφοῦ (886) τὸ Βυζαντιακὸν κράτος ἤγεν εἰρήνην πρὸς τοὺς Βουλγάρους, διατηρουμένης τῆς συνθήκης, ἡ ὁποία εἶχε συνομολογηθῆ ἐν ἔτει 817 ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου. Ὁ πρῶτος τῶν Βουλγάρων ἡγίων, ὁ κηρὰ Βορίς, ὁ δὲ τῷ βαπτίσματός μετονομασθεὶς Μιχαήλ, ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον δεκαετηρίδας βασιλεύσας, πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του ἀπεχώρησεν εἰς μοναστήριον, ὅπως δι' εὐσεβοῦς μοναστικού βίου ἐξαγίασῃ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ εἰδωλολατρικοῦ παρελθόντος του. Ἐκ δὲ τοῦ ἀναχωρητηρίου του ἐπανῆλθε προσκαίρως, ὅπως καθέλη τῆς ἀρχῆς τὸν ἀνάξιον πρωτότοκον υἱὸν καὶ διάδοχόν του Βλαδίμηρον καὶ παραδώσῃ ταύτην εἰς τὸν υἱὸν του Συμεών, τὸν ἐν Βυζαντίῳ παιδευθέντα καὶ Ἡμελλίηνα προσονομαζόμενον μεγαλεπίβολον ἄνδρα, ὁ ὁποῖος προώριστο νὰ ἀνυψώσῃ τὸ Βουλγαρικὸν κράτος εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Ὁ Συμεών διέρρηξε τὰς πρὸς τὸ Βυζάντιον συνθήκας περὶ εἰρήνης, ἀναγκασθεὶς εἰς τοῦτο ἕνεκα τῶν βερέων τελῶν, ἅτινα ἐπέβαλλον εἰς τοὺς Βουλγάρους ἐμπόρους ἐν Θεσσαλονίκῃ οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν προσόδων προστατευόμενοι ὑπὸ ἰσχυρῶν αὐλικῶν τοῦ ἀθλίου αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ σοφοῦ. Κατετρόπωσε δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀποσταλεῖσαν δύναμιν ὑπὸ τὸν Κρινίτην, καὶ τοῦτον κατέσφαξε καὶ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἐπικούρων Χαζάρων ἔκοψε τὰς ρίνας καὶ ἠρωτηριασμένους ἐπέμψεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς αἰσχύνην τῶν Ῥωμαίων. Ἄλλ' ὁ Λέων ἐπεκλήθη τὴν βοήθειαν τῶν πέρα τοῦ Δανουβίου Μαγνάρων, Τούρκων ὑπὸ τῶν Βυζαντίων καλουμένων, καὶ στρατηλάτην διώρισεν τὸν γενναῖον Νικηφόρον τὸν Φωκῆν ὅπως εἰσεὶ μετεμελήθη διὰ τὴν ἀσυνήθη ἀνδρικήν ἀπόρραξιν, ἣν ἔλαβεν, ἐσπέυσεν νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸν ἀρχοντατῶν Βουλγάρων πρεσβευτὴν πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης.

Ἐκείνος δὲ βλέπων τὴν κατ' αὐτοῦ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης κίνησιν καὶ ὑπολαμβάνων, ὅτι ἡ περὶ εἰρήνης πρότασις ὑπέκρυπτε δόλον, κατέκλεισεν ἐν φρουρᾷ τὸν πρεσβευτὴν ἄλλ' ἐν ᾧ ἠσχολεῖτο ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῦ Φωκῆ, περάσαντες οἱ Τούρκοι καὶ τὸν Δανουβίον, ἠγχαλώτευσαν πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν. Καὶ ἐκινήθη μὲν κατ' αὐτῶν ὁ Συμεών, ἀλλ' ἀντιπεράσαντες οἱ Τούρκοι κατεπολέμησαν τοὺς Βουλγάρους, καὶ ἐτρέπη εἰς φυγὴν ὁ ἀρχων αὐτῶν, μόλις διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστρα. Οἱ αἰχμαλωτοὶ Βούλγαροι, κατ' ἀπαίτησιν τῶν Τούρκων, ἐξηγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκράτορος, ὁ δὲ Συμεών βλέπων ἐπιχειρῶν τὸν παντελῆ ὄλεθρον τοῦ κράτους αὐτοῦ ἐδέηθη περὶ εἰρήνης. Ὁ χαῦνος βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου ἤκουσε προθυμάτα τὴν αἴτησιν καὶ ἀνακαλέσας τὸν τε κατὰ ξηρὰν ὑπὸ τὸν Φωκῆν στρατὸν καὶ τὸν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Βυστάθιον στόλον, ἐπέμψεν πρὸς συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης πρεσβευτὴν Λέοντα τὸν Χαροσφάκτην.

Ὁ πρεσβευτὴς ἦν ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων Βυζαντιῶν, διαπρέπων διὰ τὴν εὐγένειαν τοῦ γένους, τὸ ἐπίσημον ἀξίωμα καὶ τὴν μεγάλην παιδείαν αὐτοῦ. Ἔχων γυναῖκα συγγενῆ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ πρὸς τὴν σύζυγον τούτου ἐπίσης συγγενεῶν, καταγόμενος δ' ἐξ οἰκογενείας περιφανοῦς, καίτοι χυδαίαν ἐχούσης τὴν ἐπωνυμίαν, ἔφερε καὶ ἀξιώματα ὕψηλά καὶ περιβλεπτά· διότι ἦτο καὶ μάγιστρος καὶ ἀνθύπατος καὶ πατριάρχης. Οἱ σύγχρονοι κολακῆς περιήρχοντο εἰς ἀμνηχανίαν δσάκις ἐπεχείρουν νὰ τὸν ἐγκωμιάσωσιν ἄλλὰ παρηγοροῦντο ἀναλογιζόμενοι, ὅτι καὶ « Εὐριπίαι καὶ Πλάτωνες, καὶ εἴ τις ἐπιστημώτερος, « ἐπασχον ἀποροῦντες ἄν, οἷα καὶ αὐτοί, εἰπεῖν ὅρα ὅως Λέοντος τοῦ Θευμασίου ῥήτορος τὸ σπουδαῖον περὶ τὰ πράγματα καὶ τὸ ὑγιές. » Ἡ μεγαλοφυΐα καὶ ἡ φρόνησις αὐτοῦ, ὡς ἔλεγον, περιελαλεῖτο ταῖς ἀπάντων γλώσσαις, ἀνεκνήρυσσετα δ' ὑπὸ πάντων ἄλλος Ὀρφεὺς καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Νέστωρ. Ὁ βασιλεὺς προέβαλλεν ἀσίγητα τὰ διηγήματα τῶν ἐγκωμίων αὐτοῦ, καὶ τοσαῦτον ἔχαιρε καὶ καθωραίζετο ἐπὶ ταῖς πράξεις τοῦ δεινοῦ πρεσβευτοῦ, αὖτις καὶ τραπέει βρασιλικῇ πρὸ παντὸς καὶ ἀντὶ παντὸς ἡδύ-

«σματος το Λέοντος περιφέρειν μετά θαύματος ἄνομα.» Ἐν ταῖς ἐκκλησιαίς ἐβόλλοντο ἄσματικὰ τροπάρια αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ λύρα του εἶχε καὶ ἄλλας χορδὰς, δι' ὧν ἐγίνωσκε νὰ μέληται ἀνακρεόντως ὠδάρια. Ἐγίνωσκε προσέτι νὰ συρράπη ἐπιθεΐως; περικοπὰς ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ παλαιὰς παροιμίας πρὸς ὑποστήριξιν τῶν αἰτήσεών του, ἂν δὲ ἡ θύραθεν σοφία μὴδὲν ἔφερεν ἀποτέλεσμα, προσέφραζεν εἰς τὰς ἱεράς βίβλους καὶ διὰ χειμάρου γραφικῶν ῥητῶν ἐπειράτο νὰ θέσῃ ἐκποδὸν πᾶν πρόσκομμα. Ὅθεν οὐδὲν εὖ ἔπαινον εἰπνεῖτο καὶ ἐπανμάρζετε ὑπὸ τῶν συγχρόνων του, αὐτῶν ἐκείνων, οἵτινες τὸν ἄφρον καὶ ἀκόλαστον βασιλέα, τὸν ἐξασθενίσαντα καὶ ταπεινώσαντα αἰσχροῦς τὸ κράτος, ὅπερ ἀκμάζον παρέλαβε παρὰ τοῦ συνετοῦ πατρὸς του, δι' ὀλίγα μέτρια στιχουργήματα, διὰ τοὺς καρκινικούς στίχους καὶ τοὺς γελοίους χρησμούς, οὓς ἐποίη, ἀνύμνουον προσαγορεύοντες σοφὸν καὶ μέγαν.

Τοιαῦτα ἔχων πλεονεκτήματα Λέων ὁ Χοιροσφάκτης ἐθεωρεῖτο βεβαίως ὡς ὁ ἰκανώτατος νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον καὶ ἐπιφελές πέρας τὸ ἀνατεθέν αὐτῷ ἔργον, ποιούμενος μάλιστα τὴν πρεσβείαν πρὸς ἠγεμόνα μετασχόντα ἐλληνικῆς παιδείας, καὶ δυνάμενον νὰ ἐκτιμῆσῃ τὸν ὑπέροχον αὐτοῦ νοῦν. Καὶ φαίνεται, ὅτι οὐδαμῶς διεφύσησάν αὐτὸν προσδοκίαι τῶν ἐν Βυζαντίῳ, διότι πολλὰ καὶ ὁ πρεσβευτὴς ἐγκυχωμένος καὶ οἱ φίλοι του κολακεύοντες ἐν ἐπιστολαῖς περιωθεισῆς μέχρις ἡμῶν μνημονεύουσι τῶν εἰς Βουλγαρίαν τριῶν πρεσβειῶν αὐτοῦ, ὡς πράξεων ἐνδόξων καὶ τελεσιουργῶν, ὧν ἕνεκα εὐγνωμοσύνη ὠφέλιτο τῷ σοφῷ πρεσβευτῇ. Δυστυχῶς δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός καὶ περὶ τῶν πρεσβευτικῶν αὐτοῦ τεχνωμάτων, μὴ ἀκούμενοι εἰς μόναν τὴν κρήνην καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων του· διότι ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν μνημεῖον ἱστορικὸν πολύτιμον, εἶδος βυζαντιακῆς κυανῆς βιβλίου, τὴν πρὸς τὸν Συμεὼν διπλωματικὴν ἀλληλογραφίαν Λέοντος τοῦ Χοιροσφάκτου. Ὁ πολυμαθέστατος καὶ ἀκάματος τοῦ Ἑλληνικοῦ μεσαιῶνος ἑρευνητῆς κ. Ἰω. Σακκαλιῶν ἐδημοσίευσε πρὸ τινος ἐν τῷ Δελτικῷ τῆς Ἰστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἐπιμετρίας τῆς Ἑλ. Ἰαδός ἐπιστολὰς τοῦ Συμεὼν πρὸς τὸν Χοιροσφάκτην καὶ τοῦτου πρὸς τὸν Συμεὼν, καὶ τινὰς ἄλλας ἐπιστολὰς ἀναφερομένης εἰς τὰς πρεσβείας πρὸς τὸν Χιλιφὸν τῶν Ἀράβων καὶ εἰς τὰς μετὰ ταῦτα τύχας τοῦ πρεσβευτοῦ. Ἐκ τούτων δὲ δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ διδαχθῶμεν ὑποαίτινες ἦσαν αἱ διπλωματικαὶ τῶν Βυζαντιῶν ἐνέργειαι, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦλάχιστον Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ θεζουμένου τῶν πρεσβευτῶν κρίνοντες νὰ συμπεράνωμεν ὑποαίτινες ἦσαν οἱ ὑποδέστεροι αὐτοῦ, ὅποιοι ἦτο λόγου χάριν ὁ

πρὸ τοῦ Λέοντος πρὸς τὸν Συμεὼν πρεσβευσαμένος κοιμιστῶρ Κωνσταντινάκης, ἐν ἐν φρουρῇ ἐνέκλεισεν ὁ ἄρχων τῶν Βουλγάρων καὶ εἶτα ἀπέλυσε ἀπρακτὸν.

Ἀνακληθέντος ἀφρόνως ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος τοῦ τε κατὰ ξηρὰν στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου, ὁ πονηρὸς Βούλγαρος, ὁ τέως περὶ ἐξαφανίσεως τοῦ κράτους του φοβούμενος, ἀσφαλίσθεις πρῶτον μὲν ἐφυλάκισε τὸν σοφὸν πρεσβευτὴν, οὐδὲ λόγου ἀξιώσας αὐτόν. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Τούρκων, οὓς στερηθέντας τῆς ἐπικουρίας τῶν Βυζαντιῶν, ἀσθενεῖς εὐρών, ἀπάντας κατέσφαζεν, αὐξήσας τὴν μεγαλαυχίαν αὐτοῦ. Καὶ ὑπεστράφας εὐρὴν Λέοντα ἐν τῇ «Μουλδάργῃ καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν.— «Οὐ ποῖω αἰρήνην, ἐὰν μὴ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν λάβω.» — Ὅθεν τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ Χοιροσφάκτου ἦτο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ Συμεὼν. Καὶ ὁ αυτοκράτωρ ἠναγκάσθη νὰ ἀποδώτῃ δωρεάν τοὺς αἰχμαλώτους Βουλγάρους, οὓς εἶχεν ἐξαγοράσῃ ἀπὸ τοῦ συμμάχους του Τούρκους. Ἡ εἰρήνη συναικολογήθη, ἀλλὰ δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Τελευτήσαντος τοῦ ἐπιφύθου στρατηγοῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκῆ, ὁ ἄρχων τῶν Βουλγάρων ἐζήτησε ἄφορμὰς νὰ διαλύσῃ τὴν εἰρήνην. Συνεχῶς δὲ εἰσέβαλλεν εἰς τὴν χώραν τῶν Ἑλλήνων, δῆσῃν καὶ αἰχμαλωτίζων. Ὁ αυτοκράτωρ ἐκήρυξε τότε πρὸς αὐτὸν τὸν πόλεμον, καὶ διορίσας δομῆστικόν τῶν σχολῶν, ἦτοι στρατηγὸν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ Λέοντα τὸν Κατακαλιῶν, ἀπέστειλεν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυνάμεως κατὰ τῶν Βουλγάρων. Ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης εἰς τὸν Βουλγαρογένετον¹⁾ αἰγένετο τροπὴ δημοσία καὶ πάντες ἀπώλοντο.

Τὰ μετὰ τὴν ἦταν ἀποσιωπῶσιν οἱ Βυζαντινοὶ χρονολογοῦντες. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν ἡμῶν, ἀς ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Σακκαλιῶν, συνάγεται ὅτι ὁ Συμεὼν πρεσβείας τοῦ Χοιροσφάκτου ἀπέδωκεν, ἀποζημιωθείς γενναίως κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἑκτὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας αἰχμαλώτων ὑπηκόων τοῦ βασιλέως Λέοντος καὶ συναικολογήσεν εἰρήνην. Ὅποιαί δὲ διπλωματικαὶ ἐνέργειαι ἐγένοντο πρὸς τοῦτο μανθάνομεν ἐκ τῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν.

Ἐν τῇ πρώτῃ ὁ ἄρχων τῶν Βουλγάρων προδήλως κατερωθενόμενος τὸ ματαιόσχολον τοῦ εἰς συνθήσεις χρησαῖν καταγινομένου αυτοκράτορος, γράφει πρὸς τὸν πρεσβευτὴν. Θαυμασιώτατος ἐφάνη ἡμῖν ὁ ὅς βασιλεὺς, μνηστὰς προπέρου τὴν ἠλικίαν ἐκλείψιν, οὐ μόνον μέχρι μηνῶς, ἐβδομάδος καὶ ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ μέχρις

¹⁾ Προεμήσαμεν τὴν ὀνομασίαν ταύτην τοῦ χωρίου, ἣν εὐρεθῆν ἐν τῷ χρονικῷ Γεωργίου τοῦ Ἀμαρτυλοῦ. Οἱ λοιποὶ χρονολογοῦντες καὶ οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ γράφουσιν Βουλγαρογένετον.

ἔως καὶ στιγμῆς αὐτῆς¹⁾ ἐδήλωσε μάλιστα πόσον χρόνον ἔθελον ἐπικρατήσῃ καὶ ἡ τῆς σελήνης ἐκλείψις. Ἰ) Ἀπ' οὗ λοιπὸν αἱ προσηρσεις του αὐτῆς ἠλθέουσιν, θὰ γινώσκῃ βεβαίως καὶ περὶ τῆς ἀναμενουσῆς τὴν αἰχμαλωσίαν τύχης. Ἐν ἀνεκόντως δὲ καὶ εἰς σὲ ἂν θὰ ἀπολύσωμεν τοὺς αἰχμαλώτους ἢ ἢ τοὺς κρατήσωμεν. Ὅθεν μῆνυσον ἡμῖν τί προτιθέμεθα νὰ πράξωμεν. Καὶ ἂν μαντεύτης τὴν ἐνδιόθητον ἡμῶν γνώμην, θὰ ἔχῃς ἄθλον τῆς προγνώσεως καὶ τῆς πρεσβείας τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων.

Ὁ σοφὸς πρεσβευτὴς λαθὼν τὸ γράμμα τοῦτο ἐνθυμήθη ἀμέσως τοὺς λοξοὺς χρησμούς τῆς Πυθίας. Καὶ κατεσκεύασεν ἕνα ὁμοῖον, βεβαίως ὄν ὅτι οἰανδήποτε γνώμην καὶ ἂν δηλώσῃ ὅτι εἶχεν ὁ βάρβαρος ἠγεμόν, αὐτὸς θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ συμφέρονταιν ἐρμηνεῖαν εἰς τὸν χρησμὸν του.

Δὲν σοὶ μνηστῶμεν διὰ ζωσῆς, τῷ ἔγραψεν, διότι εἶναι ἐπισημαστέα τῆς ἐρμηνεύσεως ἐξ ἐτέρως εἰς ἐτέραν μεθαρμοζομένη φωνή. «Τὴν δὲ «γραφίδα κινούντες προλέγομεν, ὡς τὴν Ρωμαίων αἰχμαλωσίαν ἀποστειλεῖς οὐδαμῶς κατὰ τῆς αὐτῆς μάλλον δὲ ἀποδώσεις οὐδὲν ὀφείλεις ἀπὸ τῆς τιμῆμασι καὶ τοῦτο ποιήσεις ἀνεμιμωμένα μὲν τῷ πᾶσι θεοτάτω πατρί. Τίς γὰρ δύνησεται ἂν βιάσασθαι σὲ πρὸς τοῦτο, τὸν ἐνδιόθητον καὶ καὶ ἀθάλαστον ἔχοντα πόλεμον, καὶ τὴν ἀντικαθεζομένην γνώμην κακοῖς κτλ. ὡς μὴ περὶ θυμοῦ καὶ πολέμου λέγοντα, ἀλλὰ περὶ γνώμης πολεμώσεως καὶ καταβαλλούσης τὸ σκληρόν τε καὶ ἀφιλόνητον τῆς σῆς προτέρας προθέσεως.» Ὅρθως λοιπὸν ἀναγιγνωσκόμενης καὶ μὴ παρερμηνευόμενης τῆς ἐπιστολῆς μου θὰ ἐπηνοούμην, ὡς γνοῦς τὸ μέλλον καὶ ἀπόρητον, καὶ ἄθλον τῆς προγνώσεως θὰ ἀπελάμβανον τοὺς αἰχμαλώτους. «Ἐχέτω» προσετίθει καταλήγων, «τὴν προλακτικὴν παρ' ἡμῶν δύναμιν, ἣν ἡμεῖς ἐκ τοῦ ἀήμετερον βασιλέως προγγνωσκῶμεν ἠπιστάμεθα. Ἀπὸδος τῷ προφῆτῃ πατρί τὸ ζητούμενον.»

Πρὸς τὰ ληρήματα τοῦ Βυζαντιῶν σοφιστοῦ λακωνικώτατα ἀπήνησεν ὁ Βούλγαρος: «Ἐμάχηστε Λέον, οὐκ ὑπεσχόμεν περὶ αἰχμαλώτων οὐ σοὶ ἐλάγησά τι οὐκ ἐξαποστειλῶ καὶ ἀμάλισσα ὡς μὴ τὸ μέλλον γινῶντι καθαρώς.»

Ἐκ τῆς ἀπάντησεως, προέχειρον ἔχων τὴν ἀντιλογία. Τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, διὰ τῶν συνήθων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους κεφαλαίων γραμμά-

¹⁾ Ἡ ἐκλείψις αὐτῆ δὲν εἶναι ἡ μνημονευομένη ὑπὸ Λέοντος τοῦ Γραμματικοῦ, γενομένη δὲ τῆ 20 Ὀκτωβρίου 887, ὡς φησὶ ὁ κ. Σακκαλιῶν. Διότι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἤρχε τῶν Βουλγάρων Μιχαὴλ ὁ τοῦ Συμεὼν πατήρ. Τῆς παρὰ τὸ Βουλγαρογένετον ἡμερῆς συμβάσεως τῆ 892, πιθανῶς ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Συμεὼν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐρατὴν ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Θράκῃ δακτυλοειδῆ ἐκλείψιν τοῦ ἡλίου, τὴν γενομένην τῆ 8 Αὐγούστου 891. Ἐν δὲ ἀναφέρεται εἰς τὴν μετὰ τὴν μήνα, τῆ 2 Φεβρουαρίου 892, γενομένην ὀλίγη ἐκλείψιν, τότε ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ περὶ εἰρήνης καὶ ἀποδόσεως τῶν αἰχμαλώτων πρεσβεία τοῦ Χοιροσφάκτου ἐγένετο πολλοὺς μῆνας μετὰ τὴν παρὰ τὸ Βουλγαρογένετον καταστροφὴν, ὅπερ ἀπίθανον.

²⁾ Ὀλικαί ἐκλείψις τῆς Σελήνης ἐγένετο μετὰ τὴν ἐν Βουλγαρογένετον μάχην τῆ 6 Ἰανουαρίου, 2 Ἰουλίου καὶ 26 Δεκεμβρίου 893.

των ἴσως γεγραμμένην, οὐδαμῶς εἶχε στίξῃ ἢ ἐλλειψίς δὲ αὐτῆ τὸν ἐσθῆθησεν, ὅπως διὰ καταλήγουσιν στίξεως ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἐνομοίαν, ἣν ἠθέλε.

Ἐν εἶχες, ἔσπευσε νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Συμεὼν, ἂν εἶχες, ἄρχόντωνφιλοανθρωπώτατε, γραμματεῖς κελῶς ἀναγιγνώσκοντας καὶ ἐπισταμένους τοὺς κανόνους τῆς στίξεως, θὰ ἔβλεπες ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιστολῆς, ὅτι προμαντεύσαντες τὸ μέλλον σοὶ καταστήσαμεν τοῦτο γνωστὸν. Διότι τί ἔγραψεν ἡ ἐπιστολή; Τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποστειλεῖς οὐδαμῶς κατέχων αὐτὴν. Οἱ γραμματεῖς ἀντὶ νὰ θέσωσιν ὑποστιγμὴν μετὰ τὸ οὐδαμῶς ἐπρεπε νὰ θέσωσι πρὸς τοῦτον, συναπτόντες τὸ οὐδαμῶς πρὸς τὸ κατέχων αὐτὴν· καὶ τὴν οὐδ' ἄρησιν ὠφείλον νὰ συνάψωσι πρὸς τὸ ἀποδώσει καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἐπιπερομένου, ἀναγιγνώσκοντας μάλισθ' ἀποδώσεις, οὐδὲ θάρρος δὲ ἢ τιμῆμασι, καὶ εἰς τὸν σύνδεσμον ἢ ὠφείλον συνδέστικὴν καὶ οὐχὶ διαζευκτικὴν νὰ ἀποδώσωσι ἐνομοίαν: Ἐν οὕτως ἀναγιγνώσκον θὰ ἐμάνθανες ὅτι ἡμεῖς ἔγραψαμεν, ὡς ἔνυ θάρρων καὶ τινὼν τιμημάτων «τὴν αἰχμαλωσίαν οὐ δώσεις ἄλλ' ἀποδώσεις.» Καὶ ἐὰν δηλώσω τὰς λείποντα, ὠφείλον καὶ τὸ ἀνεπιμεμωμένος νὰ ἐρμηνεύσωσιν ὡς βιοσιότητα καὶ μὴ ἐνεντιότητα σημαίνει, τὸ δὲ βιάσασθαι καὶ τὸ ἀθάλαστον καὶ τὴν ἀντικαθεζομένην γνώμην κακοῖς κτλ. ὡς μὴ περὶ θυμοῦ καὶ πολέμου λέγοντα, ἀλλὰ περὶ γνώμης πολεμώσεως καὶ καταβαλλούσης τὸ σκληρόν τε καὶ ἀφιλόνητον τῆς σῆς προτέρας προθέσεως.» Ὅρθως λοιπὸν ἀναγιγνωσκόμενης καὶ μὴ παρερμηνευόμενης τῆς ἐπιστολῆς μου θὰ ἐπηνοούμην, ὡς γνοῦς τὸ μέλλον καὶ ἀπόρητον, καὶ ἄθλον τῆς προγνώσεως θὰ ἀπελάμβανον τοὺς αἰχμαλώτους. «Ἐχέτω» προσετίθει καταλήγων, «τὴν προλακτικὴν παρ' ἡμῶν δύναμιν, ἣν ἡμεῖς ἐκ τοῦ ἀήμετερον βασιλέως προγγνωσκῶμεν ἠπιστάμεθα. Ἀπὸδος τῷ προφῆτῃ πατρί τὸ ζητούμενον.»

Πρὸς τὰ ληρήματα τοῦ Βυζαντιῶν σοφιστοῦ λακωνικώτατα ἀπήνησεν ὁ Βούλγαρος: «Ἐμάχηστε Λέον, οὐκ ὑπεσχόμεν περὶ αἰχμαλώτων οὐ σοὶ ἐλάγησά τι οὐκ ἐξαποστειλῶ καὶ ἀμάλισσα ὡς μὴ τὸ μέλλον γινῶντι καθαρώς.»

Ἐκ τῆς ἀπάντησεως, προέχειρον ἔχων τὴν ἀντιλογία. Τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, διὰ τῶν συνήθων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους κεφαλαίων γραμμά-

ελάλησα, «ὡς εἰ ἔλεγες, οἶδας ὅτι κατεθέμην ἀλαλήσασαί σου» καὶ προστίθεις ἐρωματικῶς *Τι*; ἐπάγεις εἶτα εἰρωνικῶς: *Οὐκ ἐξαποστελεῖω καὶ τὰ τοιαῦτα.* Ἄλλ' ἴσως ἤθελεν εἶπη τις, ὅτι ἀμφίβολον ταῦτα ἀνάγκωσιν ποιοῦσιν. «Αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ γὰρ εἴποιμι πρὸς τὸν τοῦτο λέγοντα.» Βλῖναι ἀμφίβολον, ὡς ἐπιδαχόμενον διττὴν ἐρμηναίαν. Ἄλλ' ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ, ὡς ἐπικρατήσῃ ἢ φιλόφρωνος γνώμη. Φιλόφρωνος δὲ ἢ ἀπόλυσις τῶν αἰχμαλώτων ἀπολυθήτωσαν λοιπὸν.

Σκεπθεὶς ἕμως, φαίνεται, κατόπιν, ὅτι δὲν ἦσαν πολὺ πειστικὰ τὰ γραφόμενα, πέμπει καὶ ἄλλην ἐπιστολὴν, δι' ἧς προβάλλει διάφορον πάλιν ἀνάγκωσιν τῶν ὀλίγων λέξεων τοῦ Συμεῶν. «Τὸ γὰρ *Οὐχ ὑπεσχόμεν,*» λέγει, μετὰ σαρκασμοῦ ἀδιελθῶν, τὸ δὲ *Περὶ αἰχμαλώτων* μέχρι τοῦ *αὖθις ἐλάλησα,* μετὰ βαρύτητος ἀναγκῶν, τὸ αὐτεπιπέμπον *Τι οὐκ ἐξαποστελεῖω;* νοήσω πάντως ἐρωματικῶς, ὡς ἄπερ ἔλαβες ἀποστείλεις ἀπάντα, καὶ οὕτως σοὶ τὴν ἀφιλόφρωνον τοῖς ἀμαρτήσιν ἐπιστολὴν, φιλοφρονησάμενον νοήσαιμεν, ὁμοίαν ἄλλ' οὐκ ἄνομοίαν οὖσαν, τῆς σῆς καὶ γνώμης καὶ φύσεως. Ἔρρωσο.»

Καὶ εἰς ταύτην ἕμως τὴν ἐπιστολὴν δὲν ἠρκεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πέντε ἄλλας ἐπέμφε μετέπειτα περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Ἐν ἄλλῃ μὲν λέγει, ὅτι ὁ θεὸς, ὁ ὁποῖος πολλὰκις τὴν προκρίνουσαν τὸ ψεύδος γλώσσαν ἀναγκάζει ἀμαρτάνουσα νὰ εἴπη τὰ ἀληθῆ, νῦν καὶ τὴν χεῖρα γράφουσαν τὰ μὴ δίκαια εἰς ἑτέραν γραφὴν καθωδήγησεν. Ἐν ἄλλῃ δὲ, ὅτι ὁ Συμεῶν ἀρνούμενος νὰ ἀπολύσῃ τοὺς αἰχμαλώτους ἐπολεῖ τοῦτο, ὅπως δοκιμάσῃ τὸν πρὸς ἑν ἔγραφε· καὶ ἂν μὲν οὗτος ἤθελε πιστεῦσθαι τὰ μὴ φιλοφρόνως γραφόμενα καὶ ὑπολάβῃ μὴ χρηστὸν τὸν ἄρχοντα, δικαίως οὗτος θὰ ὠργίζετο διὰ τὴν ὕβριν· ἂν δὲ νοουεὶς ὅτι ἤθελεν ἀπιστήσῃ, ὁ ἄρχων θὰ ἐτίμα αὐτὸν προσηκόντως, διότι εἰς ἀπιστίαν τῶν γραφομένων κινεῖ ἢ πεποιθήσις περὶ τῆς χρηστότητος τοῦ γραφόντος. Ἐν ἄλλῃ δ' ἐπιστολῇ, ὅτι ὁ ἐνδιὰθετος λόγος γνωρίζεται ἐκ τῶν χρηστῶν πράξεων, «ὅπου δὲ χρησασαὶ πράξεις ἀνδρῶν, χρηστὰ νοεῖται καὶ τὰ ἀγραφόμενα.» Ἐν τῇ μετὰ ταύτην, ὅτι τὰ ἐκ μέλανος γράμματα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀμαυρώσῃ «τὸ λευκὸν καὶ καθαρὸν, ὡ ἀρχόντων μέγα γιστε, ἔπερ εἰς βάθος μὲν φυσικῶς ἔχεις, γνώμη αὖ δὲ κυροῖς καὶ αὐξάνεις ἡσυχάμενοι.» Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ ἐπιστολῇ, ὅτι θαρρῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀρχόντων ὁ ἀληθέστατος θέλει τὰ ἑαυτοῦ οὐχὶ ἐν ἴσῳ τοῖς τῶν ἄλλων πιστεύεσθαι «καὶ ἢ τὴν δοκοῦσαν κατὰ παιδιᾶν ἀρνήσιν, δμῖνοιαν αὖ εἶναι τε καὶ νομίζεσθαι τῆς ἐτέρων ἀληθείας καὶ τανεύσεως.» Καὶ προστίθῃσι καταλήγων: «εἰ ἀδικῶν ψεύδεσθαι ἀληθείας, ἐπαληθεύοντός σου αὖ τίς ἐσται ὁ πιστεύσας; δυνάμενος ὡς ψεύσῃ πά-

α ποτε; Ὡ ψεύδους ἐγγραμμάτου, ἀληθείας ἐμῆ α πράκτου γέμοντος!»

Βαρυνθεὶς πιθανῶς ὁ Συμεῶν τὴν πολλὴν κενολογίαν τοῦ ἀνδρός, ἔγραψεν ἄπ' εὐθείας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὑπεσχόμενος τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων, ἀντὶ ὑπερόγκου ἴσως ἀπόζημιώσεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ πρεσβευτὴς παροτρύνει αὐτὸν νὰ τηρήσῃ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα φιλοφρονησάμενον ὑπόσχεσιν, ἀλλὰ μὴ τὴν πρὸς τὸν ἐκαίνοιο δεῦλον παίζουσαν ἀρνήσιν. Ὁ Βουλγάρος ἕμως, ὁ ὁποῖος ἀνέμενε παρὰ τοῦ πρεσβευτοῦ θετικωτέρας προτάσεις περὶ τῶν ὄρων τῆς ἀπόζημιώσεως, ἀναβάλλει καὶ πάλιν τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων. Ἄλλ' ὁ πρεσβευτὴς θεωρεῖ τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ἔλαβεν, ὡς χάρτην ἄγραφον, διότι δὲν εἶχεν ἐν ἀρχῇ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ θαυμάζει τῆς ἀληθείας τοῦ ἄρχοντος τὸ μέγα καὶ περιβόητον, πῶς αὐτῷ μὴ προχαράχθῃντι κατὰ τὴν ἀρχὴν τύποι, τὸ μὴ ἀληθεῖς αὐτῆς ἡρέμα πως ὑπεδῆλωσε.»

Αἱ ἑκατὸν εἰκοσι χιλιάδες αἰχμαλώτων ἀπεδόθησαν τέλος, ἴσως χωρὶς νὰ παραστῇ ἀνάγκη ἄλλων ἐγγράφων τοῦ Χοιροσφάκτου, διότι εἰς τὰς ἀνωτέρω περιορίζονται αἱ σφραγισμέναι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν Συμεῶν. Ὁ πρεσβευτὴς ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ πάντων τιμωμένων διὰ τὴν συντηρῆσιν καὶ δεξιωτάτην ἐνέργειαν αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτυχία ἐκείνη ἀνέδειξε τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐσαΐας παρίστατο τοῦ λοιποῦ ἀνάγκη αὐτὰς ἀπεστέλλετο πρεσβευτῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀπεστάλη δὲ καὶ τὸ δεύτερον πρεσβευτὴς εἰς τοὺς Βουλγάρους μετ' ὀλίγον χρόνον, ὅτε κατάρθωσε νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα του τὰ τριάντα φρούρια τοῦ Δυρραχίου μετὰ τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν κατοίκων αὐτῶν. Ἐν τρίτῃ δὲ πρεσβείᾳ, μετὰ τὴν δῆψασιν τῆς Θεσσαλονικῆς ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν (904 μ. Χ.) πείσας ἐδίωξε τοὺς Βουλγάρους, βουληθέντας νὰ κατοικήσωσι τὴν πόλιν ἐκείνην. Εἶτα δὲ σταλείς πρεσβευτὴς εἰς Βαγδάτιον πρὸς τὸν Ἀραβὰ *Ἀμραλμουμηνί,* τὸν ἀρχηγέτην τῶν πιστῶν, συνωμολογησεν εἰρήνην ἔγγραφον, ἀντήλαξε τοὺς αἰχμαλώτους, συνανεδίβασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρέσβεις Ἀραβίας, ἐλθόντας ἵνα προσκυνήσωσι τὸ κράτος τοῦ Βασιλέως μετὰ πικίλων δῶρων πολλῶν· καὶ, ἔπερ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ κύριός του ὑπελάμβανον πάντων σπουδαιότατον κατάρθωμα, ἦγαγε συνοδικαίους ἀρχιερεῖς ἐξ Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, προθύμους νὰ εὐλαγησῶσιν τὸν παρῆνομον τέταρτον γάμον τοῦ Βασιλέως, ὃν κατεδίκασεν ἢ ἐν Κωνσταντινὺπόλει ἐκκλησία. Πλὴν δὲ τούτων δύο χώρας Σαρακηνῶν ἐποίησε φόρου ὑποτελεῖς τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ, καὶ πρὸς τοὺς Σαρακηνούς τῆς Μεσητηνῆς καὶ πρὸς τοὺς τῆς Ταρσοῦ συνωμολόγησεν εἰρήνην καὶ πολλοὺς Γραικοὺς αἰχμαλώτους ἐλύ-

τρωσεν. Ὅτι εἴπερ τις καὶ ἄλλος εὐλόγως ἐδύνάτο νὰ κεννηθῇ ὁ Χοιροσφάκτης, ὅτι διὰ τῶν διπλωματικῶν διανομιῶσεων αὐτοῦ ἔφερον ἀποτελέσματα, ἃ ποῖα δὲν προσεδουκῶντο ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος.

Λέγουσιν, ὅτι ἡ ἱστορία δὲν ἐπαναλαμβάνεται. Ἄλλ' ἄρα γε τοῖμα τις νὰ ἀποφανθῇ, ὅτι τὰ περὶ τῶν Βουλγάρων διπλωματικὰ ἔγγραφα τοῦ Χοιροσφάκτου εἶναι ἀδύνατον νὰ εὐρισθῇ μιμητὰς καὶ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους;

N. P. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΑΜΑΡΥΛΛΙΣ

(Συνέχεια ἔδε προηγούμενον ἐβλουν.)

Γ'

«Διὰ τὴν κερδίσει καιρὸν — ἐξηκολούθησε μετ' ὀλίγον ὁ Στέφανος ἀναλαμβάνων τὸ νῆμα τῆς ἡμελείας — ἐσκύψα καὶ τὴν ἐδοθήθησιν νὰ μαζεύσῃ τὰ σκορπισμένα τριαντάφυλλα τῆς. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν μ' εὐρήσεν ὁ κύριος Ἀναστάσιος, ὁ ὁποῖος ἄρχισε νὰ μοῦ ζητῇ συγχώρησιν διότι μ' ἔλασε νὰ προσμένω, καὶ νὰ μ' εὐχαριστῇ διότι ἐδέχθην τὴν πρόσκλησιν του καὶ ἦλθα. Ἐνοεῖται τοῦ εἶπα πόσον ἡμῶν εὐγνωμίαν διὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψίν του καὶ πόσον πολῦτιμος ἦτο δι' ἐμὲ ἡ γνωριμία του καὶ μάλιστα μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἔρημιαν καὶ μοναξίαν.

Ἡ Ἀμαρυλλίς ἐν ᾗ ἐφακίδιζε τὰ περιττὰ φύλλα καὶ τὰ ἀγκάθια τῶν βότων ἐγύρισεν ἔξαφνα καὶ μ' ἐκύταξε μὲ τὰ μεγάλα ἰλόφωτα μάτια τῆς.

- Δὲν σὰς ἀρέσει ἡ ἐξοχή; εἶπεν.
- Ἡ μοναξιά καὶ ἡ μονοτονία τῆς με πλήττει...
- Δὲν σὰς συγχέωω καθόλου. Θαρρῶ ἕμως ὅτι δὲν πταίετε. Ἡ ἐξοχή ἔχει τὴν τέχνην τῆς, πρέπει νὰ ἤξεύρῃ κανεὶς πῶς νὰ ζῆσῃ. ἔχει τὴν μυστικὰ τῆς καλὰ... Ὅταν τὰ μάθῃτε θ' ἀλλάξετε γνώμην. Θὰ σὰς δώσω ἐγὼ μερικὰ μαθήματα με τὸν πατέρα μου μαζί.
- Βέβαια, βέβαια, εἶπεν ὁ κύριος Ἀναστάσιος ἀγχιθῶς μειδιῶν, καὶ θὰ κάμωμεν ἀρχὴν ἀπόψε μάλιστα ἂν θέλετε. Τὸ πρῶτον μάθημα... εἰς τὴν Σπηλιὰ τῆς Μάγισσας!...
- Ὅχι, ὄχι! εἶπεν ἐκείνη ζωηρῶς· αὐτὴ εἶνε διὰ προχωρημένους μαθητὰς, ἀργότερα. Ἀπόψε θ' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῆς Βρυσσίδου.
- Μὲ πόσον καλοὺς διδασκάλους δὲν εἶνε ἀμφιβολία ὅτι θὰ γίνω σοφός.
- Ἄν δὲν εἴθετε πολὺ ἀμελής;... ἀλλὰ τότε

θ' ἀρχίσουν καὶ αἱ τιμωρίαι, ἐπρόσθεσεν ἀπειλητικῶς.

Ἐνοεῖς βέβαια πόσον μ' ἐνθουσίαζε βλαμηδὼν ὄχι μόνον ἡ εὐμορφία τῆς, ἀλλ' ἀκόμη ἡ χάρις τῆς, ἡ ἀφέλεια, ἡ κλωσύνη, ἡ οἰκειότης αὐτῆς, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἐφέρετο ὡς νὰ μ' ἐγνώριζε πρὸ πολλοῦ.

Ἡ Ἀμαρυλλίς ἐπέηγε νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ γάλα καὶ εἰμίναμεν μόνον μετὰ τὸν πατέρα τῆς οἱ δύο. Ὅταν ἔλειψε τὸ φῶς ἐκείνης, τὸ ὁποῖον μοῦ ἐλάμβανε τὰ μάτια, ἠμπόρεσα μετὰ περισσοτέραν ἀνεσιν νὰ παρατηρήσω τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ γέγονός μου. Ἦτο φυσιογνωμία καλοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐφαινότο ὅτι ὑπέφερε λύπας εἰς τὴν ζωὴν του, λύπας, τὰς ὁποίας ἐσκέπασεν ἔπειτα γαλήνη καὶ ἡσυχος εὐτυχία. Οἱ τρόποι του δὲ ἐμαρτύρουν ὅτι ἔζησεν εἰς ἀνεπτυγμένην κοινωνίαν. Βλαμηδὼν, εἰς τὴν σειράν τῆς ἡμελείας, μετὰ τὴν εὐλαλίαν καὶ ἐμπιστοσύνην τιμίου ἀνθρώπου μοῦ εἶπεν ὅτι ἦτο ἐμπορος εἰς Μασσαλίαν, ὅτι πρὸ δέκα ἐτῶν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀπίρρῃσιν ν' ἀποκατασταθῇ ἑρσιτικῶς, ὅτι ἀγόρασε τότε καὶ τὸ κτήμα αὐτό, διότι ἔχει μανίαν μετὰ τὰ κτήματα, ὅτι δυστυχῶς ἔλασε μετὰ τρεῖς ἔτη τὴν σύζυγον του, ὀλίγον δὲ μετ' αὐτὴν καὶ τὴν νεωτέραν κόρην του καὶ ὅτι τοῦ ἀπέμεινε μόνος σὺντροφος τῆς ζωῆς του ἡ... Ἡ Ἀμαρυλλίς τέλος πάντων, τῆς ὁποίας ἤρχιζε νὰ πλέκη τὰ ἐγκώμια, ὄχι ὅπως συνήθως μερικοὶ γονεῖς μωρῶν, τοὺς ὁποίους τυφλώνει ἡ στοργή, ἀλλὰ μετὰ πραγματικὴν συγκίνησιν πατρός εὐγνωμονοῦντος πρὸς τὸ μόνον τέκνον του.

Ὡς βεβαίως δὲ ὅτι μετέγχεον καὶ ἐγὼ τῆς συγκινήσεως καὶ ἔχαιρον διότι ἐπεβεβαιούντο αἱ πρώται ἀγαθαὶ ἐντυπώσεις μου περὶ τῆς κόρης. Καὶ βέβαια, τὸ ν' ἀπορασίξῃ νὰ ἔρχεται ἐπὶ ἐξ ἡμέρας εἰς τὴν ἔρημιαν, ν' ἀφίγη τὸν κόσμον διὰ τὴν συντροφίαν τὸν πατέρα τῆς, καὶ ὄχι μόνον νὰ μὴ παραπονῆται δι' αὐτὸ καθόλου, ἀλλὰ νὰ μεταβάλλῃ μάλιστα τὴν θυσίαν εἰς εὐχαρίστησιν, καὶ τὴν ἐξορίαν εἰς ἀπόλαυσιν, αὐτὸ καὶ μόνον προὔπεθε ψυχρὴν ἀγγελικὴν.

Διὰ τοῦτο ὅταν ἐπέστρεψε πάλιν μετὰ τὸν μικρὸν ὑπηρέτην, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὸ γάλα, τὴν ἐκύταξα μετὰ περισσώτερον ἀκόμη θαυμασμόν. Ἐκάλθησε κοντὰ μου.

Ἐπίναμεν σιωπηλοὶ τὸ κωστὸν πρόθειον γάλα· καὶ ποτὲ δὲν ἐπία γάλα ὠραιότερον. Ἡ Ἀμαρυλλίς ἐγύρισε καὶ μ' ἐκύταξεν ἔξαφνα.

- Ὅχι μείνετε ὅλον τὸ καλοκαίρι ἐδῶ;
- Ὅχι δά, μόνον ὅσῳ ἡμέρας ἀκόμη.
- Καλέ, δὲν θὰ φύγετε τόσον γρήγορα, εἶπε μετὰ τὸ χαιρετῶμενον τῆς μειδιᾶσα.
- Ἄν μοῦ ἔλεγε κανεὶς τὰ λόγια αὐτὰ μίαν ἡμέραν πρὶν θὰ τὸν ἔπρηγα, καὶ ἕμως τὴν ὥραν ἐκείνην τὰ ἦκουσα μετὰ πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ ἀπεκρίθην:

—Θέ ξρω όλην τήν διάθεσιν νά μείνω περι-
πότερον, άν είνε δυνατόν.

—Έπειτα ή διημία περιεστράφη εις τὰ περι-
Οησών και τέλος εις όλίγα πολιτικά, τὰ όποια
δέν με διεσεβάσαν δισόλου, διότι ή 'Αμαρυλλίς
δέν ήμπορούσε νά προσθέση όπως εις κάθε άλλο
τήν άφελή γνώμηνη με τήν χαριτωμένην σφιγ-
κτήν φωνήν της. Είδα ότι ή ήλιος ήτο άρκετά ύψη-
λά και έπρεπε νά φύγω με πολλήν μου δυσαρέ-
σκιαν έσηκώθη και έχαιρέτησα τόν κύριον 'Α-
ναστάσιον. Μού έσφιξε τό χέρι με όλην του τήν
καρδιά :

—Μη λησμονήστε ότι τό θράδυ εις τὰς πέν-
τε πρέπει νά ήσθε έδω διά τήν μικράν μας έκδρο-
μήν και έπειτα θα δειπνήσωμεν μαζί.

Είς τό τραπέζι ήτο άκόμη ή σωρός των τριαν-
ταφυλλων ή κόρη έδιάλεξε πεντ' έξ, τὰ καλλι-
τερα και μού τὰ προσέφερε:

—Τό μεριδιόν σας, ειπε με πονηρίαν δέν τὰ
έμαζεύσαμεν μαζί;

Με πρόειψαν μέχρι τής θήρας του κήπου
και μ' ένεθύμωσαν πάλιν τήν έσπερινήν έκδρο-
μήν —ώσάν νά ήτο φόβος μήπως τήν λησμονήσαι.
'Ο έπιστάτης με έπρόσμενεν άπ' έξω και έπε-
στρέψαμεν εις τόν πύργον από άλλον δρόμον ά-
νώμαλον αλλά σκιερών μέσα από τό δάσος. 'Εν-
νοείται ότι άμα έφθασα, πρώτα πρώτα έφρόντισα
νά περιποιηθώ τὰ πολύτιμα βόδα μου, και έπει-
τα έκλείσθηκα εις τό δωμάτιόν μου και με μισο-
κλεισμένα μάτια άρχισα νά ένθυμούμαι από τήν
άρχήν ένα ένα όλα τὰ άπροσδόκητα όσα μού
συνέβησαν από τό πρῶν, και τὰ όποια ώμοιά-
ζαν τόσον με παραμύθι. 'Επειτα από τό άλλο
μέρος ή έρημία άρχισε νά μού φαίνεται ύποφερ-
τή. Και ώς έπώδη όλων αυτών μού ήρχετο πάν-
τοτε ή ιδέα ότι κανείς δέν με έβίαζε νά φύγω
μετά όκτώ ήμέρας, ή θεός μου μάλιστα θα κα-
τευχαριστήθῃ άν μείνω περισσότερον. Και μετ'
όλιγον, τήν ιδέαν αυτήν παρεδεχόμεν ήριστικώς
πέσον. 'Ωστε ή προφητεία εκείνη τής χαριτω-
μένης κόρης: Καλά δέν θα φύγετε, έπραγμα-
τοποιείτο εύθύς, εύθύς.

Τι δέν έκαμα διά νά περάσουν αύται αι εύλο-
γημέναι ώραι και νά έλθουν αι 4 1/2, δια νά φύ-
γω!.. 'Εξεφύλλισα πεντ' έξ βιβλία, έπεριπά-
τησα ένα κάτω, είδα εκατόν φορές τό ώρολόγι
μου, κατέβηκα εις τό χωριό και έστησα διημίαις
με τους χωρικούς, έκάπνισα δεκαπέντε σιγάρα,
έδοκίμασα νά κοιμηθώ τέλος πάντων εις τὰς
πέντε ήμαν εις τήν θύραν του γείτονός μου.

—'Εδῶ θα σταματήσω εύτυχώς, προσέθηκε
διακώπτων τήν διήγησιν του, ήν μετά πολλού
ένδιαφέροντος παρηκολούθηον ήδη. τὰς μετά
ταύτα έντυπώσεις μου εκ τής έκδρομής είχα ά-
νάγκην νά τὰς ειπώ εις κανένα διά νά ξεπλάσω,
διότι μού έφεραν άσφίξιαν όπως ή μυρωδιά από

πολλά πολλά κλεισμένα άνη. Τήν νύκτα εκεί-
νην δέν είχα ύπνον. 'Εσηκώθηκα λοιπόν και τὰς
έγραψα έτσι τυχαίως, αλλά με λεπτομέρειαν και
αλήθειαν όπως θα σου τὰς έλεγα άν ήσουν εκεί.
Πάρε τας και διάβάσέ τας άπόψε και τό πρῶν
θα έλθης εις τό σπίτι μου ν' άκούσης τήν συνέ-
χειαν. . .

'Επήρα τὰ τετριμμένα φύλλα του χάρτου και
τὰ άνέγνωσα με πολλήν δυσκολίαν υπό τό φῶς
του κήριου μου —δ εύλογημένο; ή Στέφανος έχει
άθλιον γράψιμον!

Και έπειτα διαχυρίζονται τινες ότι από τό
γράφιμον γνωρίζεται ή χαρακτήρ του ανθρώπου.
—Μάλιστα!..

Δ'.

α' Ο αὐτός μικρός φουσανελλοφόρος ήλθε και
ήνοιξε τήν θύραν. 'Εώρα όμως δέν με ώδήγησεν
εις τό κίόσκι, αλλά διά μικρὰς δενδροστοιχίας
εις τήν οικίαν κατ' εύθειαν. Τί χαριτωμένον
πού είνε τό έσωτερικόν της: παντού καθαριότης,
εύπρέπεια και λιτότης άγροτική. Τραπέζια, άρ-
μάρια, καθίσματα, όλα από ξύλον όξυας άστίλ-
θωτον και τὰ έπιστρώματα και τὰ παραπετά-
σματα των παραθύρων εκ ποιικιλοχρῶν ύπα-
σμάτων έγχαυρίου κατασκευής. 'Επί των τοίχων
μόνον όλίγα φωτογραφία οικογενειακά, και επί
των τραπεζῶν άνθοδοχεία κατάφορτα εκ βόδων,
βιβλία τινά, και τεμάχια λίθων και μετάλλων
μεμιγμένα μετ' όστράκων θαλασσίων. 'Ολίγα
άγγελιζ άρχαία κοινῆς τέχνης και λυχνάρια εύρε-
θέντα ίσως έν τινι άγρῷ έκκειντο υπό τήν μίαν
τραπέζαν. Τό δωμάτιον αύτό έν ίσογειῶ κεί-
μενον είνε άθουσα συγχρόνως και τραπέζαρια.

'Ο κύριος 'Αναστάσιος ήτο βεβυθισμένος εις
τήν μελέτην κληπουρικού συγγραμματος. έρριψε
τό βιβλιον, άφήρησε τὰ διπτρά του και άνη-
γίρθη εκ του άνακλιτρού ένα με ύποδεχθῆ. 'Η
διημία μας ως εκ του βιβλίου του, τό όποιον έλα-
βον άνά χείρας, περιεστράφη κατ' αρχάς εις τήν
κληπουρικήν, προς μεγάλην εύχαρίστησιν του γεί-
τονός μου, όστις επέδειξεν εις τήν τεθαμβωμέ-
νην άμάθειάν μου άλλους τούς θησαυρούς τής σο-
φίας του. 'Απορμήν δέ λαβών και εκ των έπαι-
νων οὐς άπηύθυα προς τὰ πολυειδή βόδα του
εφερον εμπρός μου: τό έν εκ των άνθοδοχείων
και ήρχισε νά με διδάσκη τήν όνοματολο-
γίαν των.

—'Όλα τὰ γένη αυτὰ είνε εύγενῆ, όλα τὰ
έχω φέρη από τήν Ευρώπην. Πολλά είνε σπα-
νώττερα και με πολύν κόπον κατώρθωσα νά τὰ
εύρω και νά τὰ αναπτύξω. Αυτό είνε ή κόμης
Καθούρ, αύτό ή 'Αβγυστος ΜΕ με τό γλυκύ
τριανταφυλλί του χρώμα και τό σφαιροειδές σχήμα
των κελύκων του, αύτό τό λαμπρόν πού έχει
χρώμα κρέατος είνε ή 'Αδάμ. Νά και ή Νιφελός,
νά και ή Σελφίς!.. "Α! αύτό έκητούσα, αύτό

τό λευκόν τό μικρόν κυττάξετε εις τό κέντρον
πού έχει γραμμίς κυκλῆς ώσαν έκτίνας. Αυτό
είνε άγνωστον είδος, εις κανένα κατάλογον δέν
υπάρχει, εις κανέν σύγγραμμα άνθοκομίας. Δέν
ήξεύρω πῶς έγεννήθη! έδῶ, ή κόρη μου τό πα-
ρετήρησε πρώτη και τό έβάπτισεν εκείνη όπως
είχε τό δικαίωμα τό όνόμασεν: 'Αμαρυλλίδα.
Θα τό στείλω κάποτε εις τήν Ευρώπην διά νά
προστεθῆ εις τούς καταλόγους με τό ελληνικόν
του αύτό όνομα.

'Ο κ. 'Αναστάσιος έξηκολούθει άπαριθμῶν σει-
ράν όνομάτων βόδων, αλλά τό έδικόν μου ένδια-
φέρον προσηλώθη μόνον εις τήν 'Αμαρυλλίδα.
Τὸ χεῖλῆ μου έκουσίως έψιθύριζον συλλεχιστά
και κατ' επανάληψιν τό εύφωνον και γλυκύτα-
τον όνομα τό όποιον και τώρα άκόμη έν τῆ σιγῇ
τῆς νυκτός προφέρω και άκούω ή ίδιος 'Αμαρυλ-
λίς! 'Αμαρυλλίς! δέν έχει πλέον δι' έμέ άλλο
όνομα εκείνη! Καί τῆς άρμύζει τόσον! 'Αμα-
ρυλλίς. . . Κρίμα, πού δέν έχω έδῶ ν' άποστη-
θίσω τό τρίτον εϊθύλλιον του Θεοκρίτου!

'Εν τούτοις συνεχῆς τριγυρῶς, εκ του παρακει-
μένου δωματίου προερχόμενος, μ' έκαμε νά στρέ-
ψω πολλάκις τήν κεφαλήν προς τήν κλειστήν θύ-
ραν αυτου. 'Ο κ. 'Αναστάσιος τό παρετήρησεν:

— Είνε ή κόρη μου εκεί, ειπε μειδιῶν και
εργάζεται.

—'Εργάζεται; τί είδους εργασία είνε αυτῆ
ή όποια κάμνει τόσον κρότον.

—'Ο εργαλειός. . . ύφαινε.

Και ένῶ έκπληκτος προσέβλεπον αυτόν, ήγέρ-
θη και ήνοιξεν ήρέμα τήν κλειστήν θύραν. Είδον
τότε πρώτην φοράν τό εις ήμᾶς τούς κατοίκους
τῆς πρωτευούσης άγνωστον μηχανήμα τῆς έγ-
χαυρίου ύφαντουργίας, ώρθούμενον ως μέγαν σκε-
λετόν προκατακλυσμαίου ζῴου. 'Εκείνη έκάθητο
πρό αυτου χαμηλά, ίστατο δέ παρέκει βοηθού-
σα αυτην, εύσωμος και εύμορφος μελαγχρῆνῆ χω-
ρική έν καθαρά και έορτασίμῳ στολή.

'Αμα με είδεν έκυψε τήν κεφαλήν και μ' έ-
χαίρεισε προσηνέστατα.

— Πρώτην φοράν βλέπετε εργαλειόν θέβαια,
είλατε κοντήτερα.

'Επλησίασα.

—'Θέλετε νά σας κάμω μάθημα ύφαντικῆς;
αυτό είνε τό υφάδι, αυτό τό σημόνε, αυτό τό
ϋρῆνε, αυτό τό γάρζο. . . Είμαι βλέπετε δυνατή
εις τήν τέχνην τί λίς, Μαριώ; προσέθηκεν, άπο-
τεινομένη προς τήν χωρικήν.

—'Η κυρά μας είνε ή καλλίτερη ύφαντρια
έστο χωριό, έναβρουμένη ειπεν ή χωρική διά τῆς
σεσυρμένης φωνῆς της.

—Και αφού πρώτον σας συχαρή κάνεις
διά τήν θαυμασίαν επιτηδεότητα και τήν προ-
κοπήν σας, ήμπορεί νά σας έρωτήση τί είνε αυ-
τό τό όποιον ύφαινετε;

— Είνε ζωνάρι, όπως αυτό πού φορεῖ ή Μα-
ριώ.

—Και θα τό χαρίσετε εις καμμίαν χωρικήν;
—'Όχι, τό θέλω διά τόν έαυτόν μου, έχω
κάμη ένδυμασίαν χωρικήν όλόκληρον.

Εύθύς έφαντάσθην πόσον εύμορφος θα ήτο έν
τῆ γραφικῇ εκείνη περιβολῇ.

—Και πότε θα τήν φορέσετε;

—Τί σας μέλει! άπήνησε μετά πανηρού μει-
διάματος.

—'Ο εργαλειός και άβριον θα ήνε εις τήν
θέσιν του, υπέλαβεν ή κ. 'Αναστάσιος, και ή ώρα
περνῆ. Θέλωμεν τρία τέταρτα έως τῆν θρυσού-
λαιαν, έλα προκομμένη μου, άφησε πλειά τήν δου-
λειά, προέθηκε, καθιστών ως οίόν τε θεραπευτι-
κήν τήν φωνήν του.

'Η κόρη ύπήκουσε, άνεσηκώθη, έτίναξε τὰς
κλωστὰς από τήν κομψήν ποδιάν της και άνέβη
πηδῶσα τήν κλιμακα του άνω πατώματος.
Μετά μίαν στιγμῆν κατήλθε πάλιν έτοιμος. 'Η
μάγισσα! άπεράσισε λοιπόν και καλά νά με τρελ-
λάγη! Πού εύρηκε πάλιν τόν κομψόν αυτόν ά-
χυρόπλεκτον πῆλον, ή όποιος τῆς επήγαينه τόσον
με τόν πλεκτόν γυρόν του;

Μόλις ήτοιμάσθημεν νά εξέλθωμεν, ως νά
τῆς ήλθεν αήφης; καίτι εις τόν νοῦν, και έφυγε
δρῶμαία:

—'Αί, αί, πού τρέχεις μόνη σου; έκραξε δυ-
σανασχετῶν ή πατήρ της.

—Καλέ, έξέασα νά ταγίσω τὰ περιστέρια
μου, άπήνητησεν εκείνη γοργῶς έπιστραφεῖσα και
σταματήσασα μόλις τό βήμα.

—Τὰ ταγίζει ή Μαριώ. . .Τί τρόπος είν'
αὐτός νά μάς κάμνης νά σε προσμένωμεν όρ-
θοί!

—'Ελάτε και σεῖς εις τήν αὐλήν.—Κύριε
Στέφανε, προσέθηκεν άποτεινομένη προς έμέ, δέν
τὰ είδετε τὰ περιστέρια μου, είλατε! Καί μοι
ένευσεν έπιμόμως διά τῆς κεφαλῆς και τῆς
χείρός.

'Υπήκουσα εύχαρίστως και τήν ήκολούθησα
εις τό κιγκλιδῶτόν περιφραγμα. Είδα τότε ά-
παραμύλιως θελητικόν θέαμα: τὰ περιστέρια εκα-
τόν ίσως τόν αριθμόν όλα λευκά εύθύς άμα τήν
είδαν, ήμερωμένα και άγαπημένα, όπως τὰ ει-
χεν, έσυνάχθησαν όλα γύρω της, άλλα έπετέρυ-
γιζαν εις τούς ώμους της άλλα εις τὰ χεῖρά της
και τῆς άρπαζαν άπ' εκεί τό στάρι, τό όποιον
έρριπτεν έν άφθονία: εκείνη δέ άλλα έθώπευεν, έλ-
λα δ' έδίωκε γελῶσα, διότι ήρχοντο και τήν
εγαργάλιζον εις τόν λαμόν με τό βάμφοσ: τὰ δέ
μικρότερα τὰ κατεφίλει και τοῖς ώμίλει ως νά ή-
σαν μικρά παιδία. . .

'Τί θαυμάσιος περίπατος και πόσην διαφοράν
είχεν από εκείνον τόν όποιον έκαμα χθῆς με τόν
κωφόν Γερωνικόν, τόν χωρικόν του θείου μου. "Α!

μάλιστα, έτσι την έννοιά κ' ἐγώ την ἐξοχήν. . .

Διὰ τὰ φθάρσασιν εἰς τὴν Βρυσσῶν, διήλθον μεν ἐλικουσιθεῖς ἀτραπούς διὰ μέσου σχινῶν καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν πεύκων πυκνοφύλλων. Ἡ Βρυσσὴ εἶνε ὅπῃ ἐπὶ θράχου ἀπὸ τῆς ὁποίας σταλάζει ὕδωρ διαυγές ὡς κρύσταλλον, καίται δ' ἐντὸς φάραγγος ἦν καθιστᾶ γραφικωτάτην μακρὰ συντοχία γιγαντιαίων πλατάνων. Ἐκαθίσταμεν ἐκεῖ ἐπὶ ἐρριμμένου κορμοῦ δένδρου. Ἐπὶ τῶν πλατάνων ἰπάνω ἐκελάδου ἀηδόνες καὶ κάτω οἱ βράτχοι ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἡμιλλῶντο φιλοτίμως πρὸς αὐτάς.

— Τί ἀρμονία! εἶπεν ἡ Ἀμαρυλλίς, θὰ πάγω νὰ τοὺς εἰπῶ νὰ σιωπήσουν αὐτοὶ οἱ φλύαροι.

Καὶ ἐβάδισεν ἀληθῶς πρὸς τὸ λιμνάζον ὀλίγον ὕδωρ μετὰ τούτης κωμικῆς ἀποφάσεως, ὥστε καὶ ὁ πατήρ της καὶ ἐγὼ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μὴ γελάσωμεν. Ἐπειτα διηυθύνθη πρὸς τὴν βρύσιν καὶ ἤρρισε νὰ νίπη τὰς χεῖράς της· ἐπλησιάζσαμεν καὶ ἡμεῖς. Ἐκεῖνη ἀφῆρεσε τὸν πῖλόν της καὶ τὸν ἐκρέμασεν εἰς τὸν κλάδον ἑνὸς πλατάνου, συνήνωσεν ἔπειτα τὰς παλάμας κάτωθι τοῦ σταλάζοντος ὕδατος καὶ κύψασα τὴν κεφαλὴν ἤρρισε νὰ βορᾶ ὕδωρ ἐντὸς αὐτῶν.

— Ὡραία κατάστασις! εἶπεν ὁ κ. Ἀναστάσιος, ἕνα ποτήρι δὲν ἐνθυμήθηκα νὰ πάρῃ μαζί, ἐν ᾧ ζεῦρεται ὅτι τὸ νερὸν αὐτὸ μὲν ἀρῆσει περισσότερο ἀπ' ἄλλὰ τὰ νερά τοῦ χωριοῦ.

Ἐκεῖνη ἀνῆγειρε τὴν κεφαλὴν. Ὡς ἐκ τῆς κεκυφῆρας θέσεως τὸ αἷμα εἶχεν ἀνέλθῃ εἰς τὴν μορφὴν της. Ῥοδοκόκκινος, μὲ τὰ χεῖλη καὶ τὴν βίνα καὶ τὴν σιαγόνα ἀποστάζοντα ὕδωρ, ἦτο ὑπὲρ ποτε δροσερὰ καὶ θελκτικὴ.

— Ὅραστε ποτήρι, εἶπε πρὸς τὸν πατέρα της τεινούσα τὰς παλάμας πλήρεις ὕδατος μετὰ τούτης πειστικῆς χάριτος, ὥστε δὲν ἐδίστασεν ἐκεῖνος νὰ κενώσῃ ἐπανελημμένως ταύτας.

— Οὐφ, βαρεῖμαι! εἶπε τέλος, αὐτὸ δὲν εἶνε ποτήρι τοῦ νεροῦ. . . εἶνε τοῦ φακιοῦ, καὶ ἐγάλασεν ὁ ἴδιος διὰ τὸν φιλοφρονητικὸν ἀστεϊσμὸν πρὸς τὰς ἀληθῶς μικρὰς χεῖρας τῆς κόρης.

— Καλὰ, καὶ ὁ κύριος Στέφανος πῶς θὰ πιῇ νερὸν, προσέθηκεν αἴφνης προσβλέπων με, ὡς νὰ μ' εἰζήτει συγγνώμην.

— Μπα, ἀπὸ τὸ ἴδιο ποτήρι, εἶπε μὲ τὴν παιδικωτέραν ἀφέλειαν. Ἀφοῦ δὲν ἔχομεν ἄλλο—ὡς μὰς συγχωρήσῃ.

Καὶ μοι εἶπεν τὰς λευκὰς παλάμας της πλήρεις ὕδατος.

Ἐδίστασα. Αὐτὸ ἦτο πάρα πολὺ νὰ πῶ νερὸν μὲς ἀπὸ τὰς χεῖράς της, νὰ τὰ ἐγγίσω σχεδὸν μὲ τὰ χεῖλη μου; Ἦτο θρασύτης, αὐθάδεια. Ἄν ἐκεῖνη εἶχε τὴν ἀπερισκείαν νὰ τὸ προτείη ἔπρεπε νὰ τὸ δεχθῶ τὰ καὶ ἐγὼ, νὰ γείνω συνέννοχος ἑνὸς ἀτόπου;

Ὁ κ. Ἀναστάσιος εἶδε τὸν δισταγμὸν μου.

Ἡ δὲν ἐνόησεν αὐτὸν ἢ προσεποιήθη ὅτι δὲν τὸν ἐνόησε.

— Πιέτε ἂν διψᾶτε, εἶπε. Τί; φοβεῖτε μὴ κουρασθῆ; καλλίτερα διὰ νὰ μᾶθῃ ἄλλοτε νὰ μὴ λησμονῆ.

Τὶ νὰ κάμω; ἐκύψα τὴν κεφαλὴν καὶ μεθ' ἑσῆς ἠδυνήθην περισσότερο ἀβρότητα, ἐρρόφησα τὸ περιεχόμενον ὕδωρ. Ἄλλ' ἠσθάνθη συνάμα τοὺς πόδας μου τρέμοντας, τὸν νοῦν μου σαλευόμενον, ὡς νὰ ἔπια ὄχι ὕδωρ, ἀλλ' ἰσχυρότατον οἰνόπνευμα. Δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐπαναλάβω τὴν δόσιν.

— Εὐχαριστῶ πολὺ, εἶπα· τὸ νερὸν εἶνε θαυμασιόν, τὸ ποτήρι θαυμασιώτερον καὶ ἔξοχος ὁ κεραστής, ἀλλὰ δὲν διψῶ. . .

— Βαρύνομαι τὸν ἴδιον δρόμον πάλιν! εἶπε μετὰ θελκτικῆς προπετειᾶς ἐν᾿ ἔδεινεν ὑπὸ τὴν σιαγόνα τὰς ἐρυθρὰς ταινίας τοῦ πῖλου της· νὰ γυρίσωμεν ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀκρογιαλιᾶς.

— Μὰ ξεύρεις; εἶνε μακρύτερα.

— Καὶ τί μ' αὐτό; Σεῖς περιπατεῖτε πολὺ. . .

— Καὶ ὁ κύριος Στέφανος πῶς εἶνε ἀσυνείθιστος ἀπὸ δρόμους.

— Καλὲ τί ἀσυνείθιστος! . . . ὁ πατέρας μου σὰς Ὀαρρεῖ κανένα γέρον, εἶπεν ἀποτεινομένη πρὸς ἐμὲ καὶ προσβλέπουσά με κατὰ πρόσωπον, ἵνα βεβαιωθῇ περὶ τοῦ ἐναντίου.

— Μὴ ἀνησυγῆτε δι' ἐμὲ, εἶπευσα νὰ προσθίσω πηγαίνομεν ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιᾶν καλλίτερα, νὰ ἰδῶ καὶ τὸν ἄλλον δρόμον.

Ἡ Ἀμαρυλλίς προεπορεύετο ζωηρὰ πάντοτε καὶ ἀκώραστος. Ἀγαπᾷ τὰς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους ὡς ἀγριόγιδον καὶ πολλακίς λοξεύει ἀπὸ τῆς εὐθείας καὶ πακατημένης ἀτραποῦ διὰ νὰ εὖρη βράχον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον νὰ πηδήσῃ ἢ μικρὸν κατήφορον διὰ νὰ τὸν κατέλθῃ τρέχουσα. Καὶ ἔχει ἀποκτήσῃ τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ μὴ ὀλισθαίνῃ ἐπὶ τῶν ὀλισθηρῶν φύλλων πεύκης, ἀτινα καλύπτουσι τὴν γῆν, ἐν᾿ ἡγὼ μὲθ' ὅλον τὸ συντηρητικὸν βᾶδισμά μου δις καὶ τρίς ὀλίγον ἔλειψε νὰ στρωθῶ κατὰ γῆς πρὸς μεγάλην αὐτῆς τέρψιν.

Τὶ εὐμορφος ὁ δρόμος αὐτὸς πλησίον τῆς Ὀαλάσσης! τὰ κύματα ἔχουν φάγη καὶ ὀλονέν τρώγουν τοῦ βουνοῦ τὰς ὑπερείας αἰ ὁποῖαι ὀρθοῦνται ἀπότομοι, καταξοχισμένοι ἀπὸ τὴν ὀργὴν τῆς θαλάσσης· καὶ καθὼς εἶνε κατακόκκινον τὸ χῶμά των νομίζεις ὅτι φαίνονται τὰ πληγωμένα, τὰ αἱματομένα σπλάγχνα τοῦ βουνοῦ. Ἐπάνω μέχρι τοῦ τελευταίου χείλους βλέπει κανεὶς πεῦκα ὑψηλά. Πολλῶν αἰ ρίζαι δὲν εὐρίσκουν πλέον στήριγμα εἰς τὴν φαγωμένην γῆν καὶ γέρουν πρὸς τὴν ἀκτὴν καταδικασμένα εἰς βέβαιον θάνατον, ἐν ᾧ ἄλλα κατέπεσαν ἤδη καὶ κοίτονται ξηρὰ καὶ ἄψυχα ἐπὶ τῶν βράχων καὶ τῶν χαλίκων.

Ἡ Ἀμαρυλλίς, ἐν ᾧ περιειργάζετο τὸ ἀνώμα-

λον ἐδάφους τῆς παραλίας, ἀφῆκεν αἴφνης κραυγὴν χυρᾶς, ὡς ν' ἀνεκάλυψε πολυτίμον τι, καὶ ἐκυψεν ἵνα τὸ περισυλλέξῃ. Κατηυθύνθη δὲ πρὸς ἡμᾶς δρομαία κρατοῦσα ἀνὰ χεῖρας γαλανὰ ὄσταῶδη ἀνθή.

— Ἀμάραντα, ἐφώνησεν, ἄνθισαν τί καλὰ! Ὡὰ μαζεύω τώρα, ὅσα ἠμπορέσω.

— Μὰ τί θὰ τὰ κάμῃς πάλιν; εἶπεν ὁ πατήρ της.

— Μπα! τὰ θέλω μὲ χρειαζόνται. Καὶ ἔτυψε μετὰ χαρίεντος πείσματος τὸν δεξιὸν γρόνθον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς παλάμης. Καθίστε σεῖς μὲ τὸν κύριον Στέφανον εἰς τοὺς βράχους ἐκεῖ νὰ μὴ σὰς φυσᾷ καὶ ἀέρας, παρετήρησε δι' εἰρωνικοῦ τόνου—κ' ἐγὼ θὰ συνάξω ἔχει πλῆθος.

— Ἄν θέλετε σὰς βοηθῶ κ' ἐγὼ, εἶπα.

— Ἀκοῦτ' ἐκεῖ ἂν θέλω! ἔλθετε λοιπὸν μαζί μου.

Ἐν ᾧ ὁ πατήρ της ἐκάθητο ἐπὶ βράχου κατὰ τὴν συμβουλήν αὐτῆς, παραγγέλλων μόνον διὰ παρακλητικῆς φωνῆς νὰ μὴ μὰς νυκτώσῃ μὲ τὰ μάραντά της, ἐγὼ τὴν ἠκολούθουν καὶ ἤρρισαμεν τὴν συλλογὴν. Βαθηρὸν δ' ἀπεμακρύνθημεν ὀλίγον τῆς θέσεως ὅπου ὁ κ. Ἀναστάσιος ἐκάθητο καὶ δὲν τὸν ἐβλέπομεν πλέον.

Διὰ μίαν στιγμὴν ἐσυλλογίσθην τὸ παράδοξον καὶ ἀπροσδόκητον τοῦ πράγματος καὶ ἐγίλασα χωρὶς νὰ τὸ θέλω.

— Τί γελᾶτε; ἠρώτησε περιέργως.

— Ἄν μοῦ ἔλεγε κάμμία γύφτισσα πέρουσιν ὅσῃ σήμερον, ὅτι μετὰ ἐν ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν θὰ συνάξω ἀμάραντα εἰς μίαν ἔρημη ἀκρογιαλιᾶ τῆς Ἑλλάδος, θὰ μὲ ἐφαινετο τόσον ἀδύνατον, τόσον ἀστεῖον, ὥστε θὰ τὴν ἐκρήμιζα ἀπὸ τὴν σκέλιν. Καὶ ὅμως. . .

Ἐπειράχθη μὲ παρετήρησε λαβῶς καὶ ἐκυψε πάλιν τὴν κεφαλὴν:

— Ὡστε σὰς φαίνεται ἀστεῖον πρᾶγμα νὰ συνάξῃ κανεὶς ἀμάραντα! Ἐχέτε δικαίον πηγαίνωμεν, ὁ πατέρας μὰς προσμένει.

Ἐλυπήθην ἐγκαρδίως καὶ μετενόησα διὰ τὴν ἄτοπον πράξιν μου, ἂν καὶ δὲν ἦτο δὲ τοικύτη ὥστε νὰ τὴν πειράξῃ. Καὶ εὐρέθην τόσον συγκινημένος ὥστε οὔτε ἐξηγήσεις νὰ τῆς δώσω ἠδυνήθη, οὔτε τίποτε. Εἶχα συλλέξῃ ἀρκετὰ ἀμάραντα καὶ τῆς τὰ ἐπέροσφρα. Μοῦ εἶπεν ἐν εὐχαριστῶ στεγνὸν καὶ ξηρὸν ὡς τὰ ἀμάραντα καὶ τὰ συνήνωσε μὲ τὰ ἰδικά της. Ἀφοῦ δὲ ἐβάδισα δύο τρία βήματα ἔμπρός, τὰ ἔρριψεν ὅλα μαζί εἰς τὴν θάλασσαν.

— Κἄτι μὲ ἀδεικνὰ χεῖρα; ἠρώτησεν ἐκπληκτος ὁ κ. Ἀναστάσιος, καὶ τὰ μάραντα;

— Ἦτον μὲ σφῆκα ἰπάνω, εἶπε σοδαρῶς, καὶ γὰ νὰ μὴ μὲ κεντρώσῃ τὰ ἐπέτιζα εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἶχε χάσῃ ὅλην τὴν ζωηρότητά της πλέον.

ΤΟΜΟΣ Κ'. — 1885

Ἐβάδιζε πλησίον τοῦ πατρὸς της κατηρῆς καὶ σιωπῶσα. Κ' ἐγὼ δὲ εἶχον μελαγχολίαν καθ' ὑπερβολὴν.

Ἦτο τρόπος ἀληθινὰ, αὐτὸς ὁ ἰδικὸς μου; Δι' ἀδελφιατικῆς ἀστεϊότητος νὰ παρᾶξω τὴν γαρῶν, τὴν εὐθυμίαν τῆς καλῆς κόρης! Εἰς ἀπόδοσιν ὅλης τῆς πρὸς ἐμὲ χαριστικῆς καὶ εὐμενοῦς φιλίας, ἦν τόσῳ ταχέως καὶ προθύμως παρῆσεν ἐγὼ νὰ φανῶ ἀγριοκότερος τοῦ τελευταίου χωρικοῦ της! Ὡραία ἰδέαν ὅθ' ἐσημῆται περὶ ἐμοῦ! Ὡς εἶδ' ἦτο ἡ εὐτυχία μου, ἕως εἶδ' ὅτ' εἰδυλικά κ' ὄνειρά μου!

Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ κρατήσω τὸν ἐκυτόν μου, ἔπρεπε νὰ προσποιηθῶ εὐθυμίαν καὶ δέδωκεν. Ἄν ὁ κ. Ἀναστάσιος παρετήρησεν τὴν ἀληθινὰν μεταβολὴν καὶ τῶν δύο μὰς τί ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ; Ἦσως ἄλλο παρὰ τὸ ἀληθές καὶ τότε ἀλλοίμονον. Ὡὰ μ' ἐνόμιζεν ἴσως τὸν οὐτιδανώτερον ἄνθρωπον τοῦ κόσμου. Ἦρρισα μαζί του πολιτικὴν συζήτησιν σκοπίμως, ἵνα δικαιολογῆται ἢ μὴ συμμετοχὴ τῆς κόρης καὶ ἐπέμεινα τοσοῦτον πεισμώνως εἰς τὴς ἰδέας μου, ἀντιθέτους πρὸς τὰς ἰδικὰς του, ὥστε ἡ συνδιάλεξις μὰς παρετάθη καὶ κατὰ τὸ γαῦμα. Εὐτυχῶς συνεζήτησε χωρὶς νὰ θυμῶνῃ, ἄλλως τὴν συλλογίζομαι ὅτι δύο τρεῖς φράξαι ὕψωτα τὸν τόνον τῆς φωνῆς, ὥστε ἂν ἦτο ἀλλοῦ χαρακτηριστῆρος, βεβαίως θὰ τὰ ἐδιῦρθονα καὶ μαζί του, ὅπως καὶ μὲ τὴν κόρην του, καὶ ὅθ' ἔμενα πάλιν εἰς τὴν χαριτωμένην συντροφιάν τοῦ ἐπιστάτου τοῦ θεῖου μου, καὶ τοῦ κωφοῦ Γεροντίου!

[Ἔπεται συνέχεια.]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΠΟ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΝ

Ἐπιστολαὶ πρὸς φίλον.

IB'

Πύργος τῆ 29 Ἀπριλίου

Γνωρίζεις ἴσως ὅτι διαρκούντος τοῦ Μαΐου γάμοι δὲν τελοῦνται ἐν Ἑλλάδι. Οὔτε ὁ Νόμος ἀπυχορεῖ τοῦτο, οὔτε ἡ Ἐκκλησία, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον γενικῶς ἐναυθῶ. Σχετίζεται ἀρὰ γὰρ πρὸς ἀρχαῖαν τινα παράδοσιν; Πιθανόν! Ἐν τούτοις φέρεται καὶ ἄλλη τοῦ πράγματος ἐξηγήσις, ἥτις, καὶ εἰ μὴ ἀληθὴς, ἔχει ὅμως σημασίαν καθὸ ἐμφαινίονσα πόσον μένει βεβαίως ἐγκεκαρχγμένον εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸ αἶσθημα τῶν ἰστορικῶν περιπετειῶν του. Λέγεται ὅτι ἡ συνήθεια αὕτη ἐπεκράτησεν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ Χριστιανικὴ αὐτοκρατορία καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος κατέπε-

σαν ἡμῶν ὑπὸ τῆς τείχης τῆς 29ῆς Μαΐου 1459, ἔκτοτε δὲ ἤρχισεν ἡ δουλεία. Ὁ μὴν Μάιος, ὁ μὴν τῶν ρόδων, ὁ ἐπαγγελόμενος χαρὸν καὶ εὐτυχίαν, ἐθεωρήθη ἔκτοτε ὡς μὴν ἀποφοράς, ὡς Οὐλυμπία ἀνάμνησις, ὡς μὴν κατὰ τὸν ὅποιον δὲν ἐπιτρέπεται χαρὰ, χαρὰ δὲ εἰς τὴν γλώσσάν μας σημαίνει τελετὴν γάμου.

Ὡστε λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπιτρέπει τοὺς γάμους διακρούτης τῆς πρὸ τοῦ Πάσχα τεσσαρακοστῆς, ἡ δὲ συνήθεια ἐξαίρει καὶ τὸν Μάϊον, τελούνται ἐξ ἀνάγκης πολλοὶ γάμοι κατὰ τὸν Ἀπρίλιον. Σήμερον εἶναι ἡ τελευταία Κυριακὴ τοῦ μηνός, καὶ ὅσα ζεύγη δὲν ἐπρόβλεψαν νὰ εὐλογηθῶσιν εἰς τὸ μεταξὺ, σπεύδουν νὰ στεφανωθῶσι διὰ νὰ μὴ μείνωσιν ἐξω τοῦ ἡμεναιῶν μέχρι τοῦ Ἰουνίου. Ὡς φαίνεται, τὰ ταιαυτά ζεύγη εἶναι πολλὰ ἐνταῦθα καὶ εἰς τὰ περὶχωρα, διότι ὅλοι τοῦ Πύργου αἱ ἀμαζαί μιμοσθώθησαν διὰ τοὺς σημερινούς γάμους. Ἐμπροσθεν ἀπὸ τῆς γῆς νὰ προνοήσωμεν περὶ ἐξασφαλίσως ἀμάξης; σήμερον δὲν εὐρίσκωμεν ἀμαζήλαττον εὐδιάθετον. Πάντες ὑπεχρεώθησαν διὰ τοὺς γάμους. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἡ ἀλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως μᾶς κρατεῖ σήμερον εἰς Πύργον καὶ μὴ ἀναγκάζει νὰ ἀναβῆται εἰς ἄλλοτε τὴν εἰς Χλομοῦσαι ἐπίσκεψιν, καθόσον θὰ ὑπάγωμεν κατ' εὐθείαν αὐτοὺς εἰς Πάτρως, διὰ νὰ προφθάσωμεν τὸ μεταξὺ ἀναχωροῦν ἐκεῖθεν ἀτυμπλοῖον.

Ἄλλως, δὲν μεμφομεν οὐδαμῶς διὰ τὴν ἐξ ἀνωτέρας βίας παρτάσιν τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς. Ἀπ' ἐναντίας. Τὸ ξενοδοχεῖόν μας κεῖται ἐπὶ τῆς γωνίας δύο ὁδῶν, αἰτνες ἐνοῦμεναι ἀποτελοῦν τὸν μεγάλον δρόμον τοῦ Πύργου, ἀπὸ δὲ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ ἐσπέρως εἶχα εἰς τοῦ ἐξώστου ἀδιάκοπον θέαμα. Οἱ χωρικοὶ τῶν περὶχωρίων συρτοῦν εἰς τὴν πόλιν τὴν Κυριακὴν διὰ τὰς ἀγοράς καὶ τὰς πωλήσεις των, διὰ τὰς ὑποθέσεις των ἐν γένει, ἢ καὶ ἀπλῶς διασκεδάσεως χάριν. Ἡ συρρὴ αὕτη ἀποτελεῖ εἶδος πανηγύρεως, ἢ δ' ἐπικρατοῦσα φουστανέλα ἀποκαλιστέα γραφικώτερον τὸ θέαμα. Γυναῖκες ὀλίγισται ἀναμιγνύονται εἰς τὸ πλῆθος. Ποῦ καὶ ποῦ διαβαίνει χωρική, συχνότερον δὲ κυρὴ τις φέρουσα καπέλλον καὶ συνοδευμένη ἀπὸ τὸν σουρτουκαφόρον σύζυγόν της. Ἄλλ' εἴαν τὸ ὠραῖον φῶλον εἶναι σπάνιον κίτω εἰς τὴν ὁδὸν, ἀποζημιούμεθα βλέποντες τὰς γείτονάς μας κροουσιζόμενας εἰς τὰ παράθυρα καὶ τοὺς ἐξώστους πρῶτον τῆς μιᾶς καὶ κατόπιν τῆς ἄλλης σειρᾶς τῶν ἐκατέρωθεν οἰκιῶν, καθόσον ὁ ἥλιος μετατοπιζόμενος ἀφίγει εἰς τὴν σκίαν τὰς δύο πλευρὰς τῆς ὁδοῦ.

Ἄλλὰ καὶ αἱ γαμήλιοι πομπαί, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀνεβλήθη ἡ ἀναχώρησίς μας, διεβήσαν καὶ αὐταὶ ὑπὸ τῆς παράθυρά μας. Ἐδικαιούμεθα νὰ περιμένωμεν ταύτην τοιλάχιστον τὴν ἱκανοποίησιν τὰς εἰδομέν μάλιστα δις διερχομένης, κα-

θόσον τὰ συναικίσια ἐγίνοντο μεταξὺ οἰκογενειῶν κατοικουσῶν διάφορα χωρὰ εἰς τὰ δύο ἀντίθετα μέρη τῆς πόλεως, ἢ δὲ συνοδικὰ μεταβαλίσουσα κατὰ πρῶτον εἰς τὸ χωρίον τῆς νύμφης τὴν παραλαμβάνει καὶ ἐπανέρχεται ἐν θοιάμβῳ εἰς τὸ χωρίον τοῦ γαμβροῦ. Προηγούνται τῆς πομπῆς χωρικοὶ ἐπιποιοὶ καλλοῦντες ζωηρῶς ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐπὶ τῆς λιθοστράτου ἡδοῦ, ἀκολουθοῦν δὲ αἱ ἀμαζαί, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πολυάριθμοι, ἀνακλῶντες τῶν μέσων ἢ τῶν ἐπιδικτικῶν ὀρέξεων τῶν οἰκογενειῶν. Εἰς Ἀθήνας συνειθίζεται ἡ προγαμιαία ἐρ' ἀμάξης ἐκθεσις τῆς προικῆς ἢ μέρους τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν κινήτων. Ἐνταῦθα δὲν εἶδα οὕτω ἐπιδεικνύμενα οὔτε στρώματα, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε σκευὴ μαγειρικὰ. Ἡ πρώτη ἀμαζαία κατείχετο ὑπὸ μουσικῶν ὀπτινες διὰ βοῆς καὶ τυμπάνων διείδιδον θορυβωδῶς τὴν φηιδρὴν τοῦ γάμου ἀγγελίαν, κατόπιν δὲ ἤρχετο ἡ φέρουσα τὴν νύμφην ἀμαζαία. Εἶδα τρεῖς νύμφας, νέας, καλὰς τὴν ὄψιν, πλήρεις υἰγείας καὶ τὰς τρεῖς. Αἱ δύο ἔφερον καλὰ χωρικὰ ἐνδύματα, ἀλλ' ἡ τρίτη... ὡ πολιτισμῆ, ὅποσκι ἀνοησία γίνονται ἐπ' ὀνοματί σου ἢ τρίτη ἔφερε στολὴν μεταξωτὴν καὶ ἀνθη πορτοκαλέας ἐπὶ κεφαλῆς! Ἐρυθρίασεν ὅτε ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὴν διόπτραν διὰ τῆς ὁποίας τὴν εἶλεπα, κατέλαθε δὲ κ' ἐμὲ αἰσθημα συστολῆς ὅτε εἶδα ὅτι τὴν ἐτάραξεν ἡ περιέργειά μου καὶ καταβίβασα τὴν διόπτραν.

Αἱ πολλὰ ἀμαζαί, εἶτι δὲ μᾶλλον ἢ στολὴ τῆς νύμφης, εἶναι σημεῖον, καὶ σημεῖον ὑπὲρ τὸ θεόν ἐπιδεικτικόν, τῆς εὐπορίας τῶν χωρικῶν τούτων. Ἐνοοῖ τις, — τὸ βλέπει ἄντ' πᾶσαν στιγμὴν — ὅτι δὲν ὑπάρχει ἑλλείψις χρημάτων ἐνταῦθα. Πρόσθετον τούτου ἀπόδειξιν παρέχει ὁ μικρὸς καθαριστὴς τῶν ὑποθημάτων μου, μὲ τὸν ὅποιον εἶχα τὸ πρῶτ' ἐκτεταμένον συνδιᾶλεξιν.

Ἐυχαρίστως δίδω πάντοτε ἀφορμὴν ἡμιλίας εἰς τοὺς μικροὺς τούτους ἐργάτας, ὅστινες ἀποτελοῦν τάξιν ἰδίαν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξ ὧν συνήντησα εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις ὅσας περιήλθα. Οἱ πλείστοι εἶναι Πελοποννήσιοι, συνήθως δὲ ἀναχωροῦν ἐκ τοῦ χωρίου των ὅπως ὑποβροχήσασιν διὰ τῆς ἐργασίας των τὰς ἀνάγκης τῆς οἰκογενείας. Ὁ πατὴρ δυστυχῆ, — ἴσως εὐρίσκαται εἰς τὰς φυλακάς, — ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία ἐνυποθηκεύθη, καὶ ἀπαιτοῦνται χρήματα πρὸς ἀπελευθέρωσιν της. Ὁ μικρὸς ἀπέρχεται διὰ νὰ καθαρίσῃ ὑποθήματα, ἢ νὰ πωλῇ ἐρημερίδας, ἢ νὰ μεταφέρῃ μηνύματα καὶ μικρὰ βάρη, μακρὰν — πολὺ μακρὰν τῆς πατρίδος του. Ἐνίοτε ὁ πατὴρ, ἢ ἡ μήτηρ, ἢ καὶ ὁ μικρὸς αὐτὸς συνομολογοῦν συμβόλαιον μετ' ἐργολάβων μετερχομένων τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο. Ὁ ἐργολάβος προκαταβάλλει πᾶν τι ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ νὰ φέρῃ πρὸς αὐτὸν ὁ μικρὸς ὅτι κερδίσει ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ὑποχρεομένου τοῦ ἐργολάβου νὰ παρέχῃ τροφὴν, κατοι-

κίαν καὶ ἐνδύμασιαν εἰς τὸν παῖδα. Ἄλλὰ τῶν τοιούτων ἐργολάβων ἐλαττήριον δὲν εἶναι ἡ φιλοφροσύνη, ὥστε ἰρίσταται ἡ πιθανότης τῆς καταγρήτεις. Οἱ παῖδες ἄλλοι εἶναι ἐν γνώσει τῆς προστασίας τὴν ὁποῖον τοῖς παρέχει ὁ νόμος, ὁ δὲ σωτήριος φόβος μὴ προστρέξωσιν εἰς τὴν λικευσιάν πρὸς διάρρηξιν τοῦ συμβολαίου, ἐπιβάλλει συνήθως εἰς τοὺς ἐργολάβους μετριότητα πρὸς τὴν ἐκμεταλλευσιν τῶν ἀνηλικίων ἐργατῶν. Ἄλλ' ὅπως δὴποτε δὲν βραδύνουν οὕτω νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς κηδεμονίας καὶ νὰ γείνωσι κύριοι ἑαυτῶν.

Ὁ ἐν Ἀθήναις σύλληγος Παρνασσὸς συνέλαθε πρὸ τινων ἐτῶν τὴν καλλίστην ἰδέαν τοῦ νὰ ἐπιτείνῃ εἰς τοὺς παῖδας τούτους τὴν προστασίαν του τοὺς διαργάνωσιν εἰς τρόπον ὥστε νὰ τοῖς διευκολύνῃ τὴν εὐρεσιν ἐργασίας, ἐπιβλέπει τὴν διαγωγὴν των, τοῖς παρέχει νσηλείαν ὅταν ἀσθενῶσι, ἐπροσπάθησε νὰ τοῖς προμηθεύσῃ χρομόδια ὑπνωτήρια, τὸ δὲ οὐπωδέστερον, συνέστησε χάριν αὐτῶν σχολὴν νυκτερινήν, ὅπου διδάσκονται τὰ κυριώτερα μαθήματα τῆς προκαταρκτικῆς παιδείσεως. Ἐργάτως μάλιστα προσετέθη ἐπιτυχῶς εἰς ταῦτα καὶ τὸ μάθημα ὄργανικῆς μουσικῆς. Τὸ καλὸν τοῦτο παράδειγμα ἐμμήθησαν καὶ ἄλλαι πόλεις, ὅπου τὰ ἀντεπιστέλλοντα μέλη τοῦ Παρνασσῶ συνέστησαν ἐπίσης «Σχολὰς τῶν ἀπόρων παιδῶν.» Ταυτὴ ὑπόρχει καὶ εἰς Πύργον, τὴν συχνάζει δὲ ὁ μικρὸς καθαριστὴς μου.

Ἄλλ' ὅπως ἐπανελάθωμεν εἰς τούτον, ἰδοὺ ἐν συνόψει ἡ ἱστορία του: Ἔναι δεκατριῶν ἐτῶν, ἔφερε δὲ εἰς Πύργον καὶ τὸν κατὰ δύο ἕτη νεώτερον ἀδελφόν του καὶ ἐργάζονται οἱ δύο ἐταιρικῶς. Ὁ πρωτότοκος ἦλθεν ἐνταῦθα πρὸ δύο ἐτῶν καὶ ἡμίσεως, μόνος κατ' ἀρχάς. Ἔναι ἐκ Δημητσάνης, κερδίζουσι δὲ οἱ δύο ἡμῶν, κατὰ μέσον ὅρον, πέντε δραχμὰς τῆς ἡμέρας. Τὸν ἠρώτησα ἐὰν σκοπεύει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του; — Καὶ βέβαια! — Πότε; — Ὅταν ἀποκτήσωμεν ἐγγὺ καὶ ὁ ἀδελφός μου ἐξ ἑπτά χιλιάδας δραχμὰς. — Καὶ τί ποτὸν ἐβόλατε εἰς τὴν κατὰ μέρος; — Δύο χιλιάδας.

Δύο χιλιάδας δραχμὰς! Βλέπεις ἐκεῖ, τὸν μικρὸν κεφαλαιοῦχόν μου!

Ἡ Κορινθιακὴ σταφίς εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ πλοῦτου ἐνταῦθα, ἰδίως διὰ τὰς ἐργατικὰς τάξεις. Μεθ' ὅλον τὸν συναγωνισμὸν τῶν Ζακυνθίων, αἰτνες μεταφέρονται σωρηδὸν ἐνταῦθα κατὰ τὰς ὥρας τῆς πολλῆς ἐργασίας, τὰ ἡμερομίσθια πληρονοῦνται συνήθως πρὸς πέντε ἕως ἐξ δραχμὰς, κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν ἐργασίαν αἰτνες πρέπει νὰ γείνωσι ταχέως ἐντὸς ὀρισμένου χρόνου, ἀναβιβάζονται εἰς ὀκτώ καὶ μέχρι δέκα δραχμῶν. Πληροροσοῦμι ὅτι ὑπῆρξαν περιστάσεις καθ' ἃς ἐπληρώθησαν καὶ μέχρι δωδεκά δραχμῶν τὴν ἡμέραν.

Τὰ ἐνδόξως κερδιζόμενα χρήματα δαπανῶνται μετ' εὐκολίας, ἀνάγκη δὲ νὰ ἔχη τις ἱκανῶς ἀνεπτυγμένον τὸ αἰσθημα τῆς φειδῶς διὰ νὰ μὴ ὑποπίσῃ εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ νὰ σπαταλήσῃ πλοῦτον διὰ μιᾶς ἀποκτηθέντα. Αἱ ἐναποταμειθεῖσαι δύο χιλιάδας δραχμὰς τοῦ μικροῦ μου Ἀρκάδος εἶναι ὡς πρὸς τοῦτο σύμπτωμα παρήγορον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἠδυνάμην νὰ βασισθῶ πρὸς ἐποικοδόμησιν αἰσιοδόξων συμπερασμάτων, ἐὰν δὲν εἶλεπα τὴν στολὴν τῆς νύμφης καὶ τὰς πολλὰς τῆς συνοδικῆς τῆς ἀμαζίας. Τὸ καλὸν ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι μέγα ἐνδῶν τὰ χρήματα δαπανῶνται ἐντὸς τοῦ τόπου, διότι κυκλοφοροῦντα θὰ καταλήξωσιν εἰς χεῖρας τῶν γυωρίζοντων πᾶς νὰ τὰ διαφυλάξωσι καὶ νὰ τὰ πολλαπλασιάσωσι. Ἄλλὰ τὸ πρᾶγμα ἀλλάσσει ὅτε ἐξοδεύονται χάριν πολυτελείας ἀναρκμάστου, τῆς ὁποίας τὰ ἀντικείμενα ἔρχονται ἐξωθεν. Συναισθάνομαι ὅτι ταῦτα ἀντικείμενα εἰς τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ βλέπω τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν μας ἐκπατριζόμενα καὶ μεταβιβαζόμενα εἰς τὰ χρηματοκιβώτια τῶν ἐμπορευομένων τὰ μεταξὺ εἰς Λυών, ἢ εἰς τὰ συρτάρια τῶν εἰς Παρίσιους καὶ Νεάπολιν πωλητῶν χειροκτίων. Διότι εἶδα καὶ χειρόκτια, τὰ εἶδα ἐπὶ τῶν χειρῶν τῆς χωρικῆς νύμφης!

Ἄγνοῦν ἐὰν καὶ οἱ γεωπόνου ἔγρουσι τοὺς αὐτοὺς λόγους εὐχαριστήσεως, ὡς οἱ ἐργάται. Ἀκούω ὅτι πολλοὶ αὐτῶν λέγονται κατεστραμμένοι, ὅτι τὰ ὑποθηκωμένα κτήματά των ἀνήκουν εἰς τὰς Τραπεζὰς μᾶλλον ἢ εἰς αὐτοὺς. Τούτο δὲν εἶναι ἀπορίας ἄξιον. Ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος εἶναι πολυδάπανος, ἢ συγκομιδὴ δὲν εἶναι πάντοτε ἀφθονος, ἐνίοτε ἡ παραγωγή ὑπερβαίνει τὴν ζήτησιν, ἀνάγκη κεφαλαίων ἱκανῶν ὅπως ὑποστήσῃ ὁ καλλιεργητὴς τὰς ζημίας τῶν κακῶν ἐτῶν μέχρι οὗ ἔλθωσιν αἱ ὠφέλειαι τῶν καλῶν. Ἄλλ' οἱ πλείστοι στεροῦνται κατ' ἀρχάς κεφαλαίων ἐπαρκῶν, ἕως οὗ δὲ τ' ἀποκτήσῃσι προφθεύγουν ἐξ ἀνάγκης εἰς θάνατον καὶ τούτο ἐπὶ πληρωμῆς τόκων βαρέων. Μένει δὲ προστούτοις καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἀπαιτούμενων ἄλλων προσόντων ἀπαιτεῖται πείρα, ἐπιτηδειότης, ἐπιστήμη, δραστηριότης. Ἐν συνόψει ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος εἶναι κερδοσκοπία ὡς πᾶσα ἄλλη καθ' ἣν ὀκ ἐπιτύχωσιν οἱ ἱκανώτεροι, οἱ δὲ μὴ ἱκανοὶ θὰ ἀποτύχωσιν, ἀλλ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἔργον φαίνεται καλόν, ἄλλως δὲν θὰ μετετρέποντο εἰς ἀμπελώνας τοσαῦται ἐκτάσεις γῆς, ὅχι μόνον εἰς τὴν Ἠλιδα, ἀλλὰ καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος ὅπου εὐδοκίμει ἡ Κορινθιακὴ σταφίς.

Καὶ ὅμως, λυπεῖσαι ἐπὶ τέλους μὴ βλέπων περισσοτέρων ποικιλίαν περὶ τὴν καλλιέργειαν, ἀφοῦ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἴδης ἀμπελώνας καὶ μόνον ἀμπελώνας. Αὐτοὺς εἶδα εἰς τὴν Αἰτωλίαν, εἰς τὴν Ζάκυνθον, εἰς τὴν Ἠλιδα, αὐτοὺς δὲ θὰ τοὺς ἴδω καὶ εἰς τὴν Ἀχαΐαν. Συλλογίζεται τις μὴ

δὲν εἶναι ἀπρονουσία τὸ νὰ χρημᾶ (κατὰ τὴν παροικίαν) ὅλα τὰ φορέματα εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ κορμίον, μὴ δὲν εἶνε ἐπικίνδυνον τὸ νὰ ἐξαοτῶται ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ἐξ ἑνὸς προϊόντος υποκειμένου εἰς τὴν αὐτὴν τύχην καὶ ἐκτιμημένου εἰς τὰς αὐτὰς περιπετείας. Τρέμει τις ἀναλογιζόμενος ὅποια θεινὰ θὰ ἐπῆρχοντο ἐάν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐνέσκηπτε καὶ ἐνταῦθα ἡ συμφορὰ ἦτις δυστυχῶς ἐπέφερε τοσαύτην καταστροφὴν εἰς τὴν Γαλιλιαν. Δὲν μίμωμαι τοὺς ἰδιουτήτας διότι ἐπιιδόνται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν καλλιέργειαν ταύτην, ἀφοῦ ἐπλούτησεν οὕτω ἡ χώρα, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἠδύνατο νὰ λάβῃ μέτρα ὅπως οὗτοι εὐρίσκωσι ὠφέλειαν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἄλλων προϊόντων, διὰ τὰ ὅποια τὸ κλίμα καὶ τὸ χῶμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι οὐχ ἦτον πρόσφορον.

Διὰ τὴν ἴδην ὅποιαν ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος ἐν Ἑλλάδι, παραθέτω ἀριθμούς τινας. Μὴ τρομάξῃς. Καταγράφω ὀλίγους μόνον, τοὺς σταχυολογῶ δὲ ἐκ τοῦ ἀξιολόγου ἔργου τοῦ κ. Μαν. Θ. Χαιρέτου, τοῦ βραβευθέντος ὑπὸ τῆς πρὸς ἐμφύχωσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς καὶ ἀποτελοῦντος τὸν Β' τόμον τῆς ὀφειλομένης εἰς τὸν περωτισμένον πετριωτισμὸν τοῦ κ. Ζάπτα Βιβλιοθήκης. (1) Τὸ βιβλίον τοῦτο, περιλαμβάνον 540 σελίδας, πωλεῖται ἢ μᾶλλον δωρεῖται πρὸς 75 λεπτά, ὅπως διευκολυνθῇ ἡ μεταξὺ τῶν καλλιεργητῶν διάδοσις του.

Κατὰ τὸν κ. Χαιρέτην, πρὸ τοῦ 1821 ἡ Κορινθιακὴ σταφιδάμπελος ἐκαλλιεργεῖτο λίαν περαιομένης εἰς μόναν τὰς ἐπαρχίας Πατρῶν, Αἰγιαλείας καὶ Κορινθίας, ἢ δ' ἐνιαύσιος παραγωγή μόνος ἀνήρχετο εἰς ἐννέα ἢ δέκα ἑκατομμύρια ἐνετικῶν λιτρῶν. (2) Ἐμείνω μετὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ἀρχίζει ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιέργειας.

Συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ἰονίων νήσων, ἐκαλλιεργοῦντο κατὰ μὲν τὸ 1830 στρέμματα 38,000, παραγωγή δ' αὐτῶν ἐνιαύσιος, 19 ἑκατομ. λιτρῶν κατὰ δὲ τὸ 1851 στρέμματα 172,000, παραγωγή δ' ἐνιαύσιος, 86,000,000. Ἀπὸ τὸ 1852 μέχρι τοῦ 1856 ἡ καλλιέργεια διέρχεται περιόδον κρίσεως. Τὸ ὠίδιον προσέβαλε τὴν ἔμπροσθεν, ἢ δὲ παραγωγή ἐξέπεσε βαθμηδόν

(1) Καλλιέργεια τῆς Σταφιδάμπελος ὑπὸ Μ. Θ. Χαιρέτη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Κοραμηλᾶ 1883.

(2) Κατὰ τὸν Ἄγγλον Leake ἡ παραγωγή τῆς σταφίδος ἀνήρχετο κατὰ τὸ 1805 εἰς 11,000,000 λιτρῶν ἐν Ζακύνθῳ, εἰς 7,000,000 ἐν Κεφαλληνίᾳ, εἰς 5,000,000 ἐν Πάτραις καὶ εἰς 4,000,000 εἰς τὴν μεσημβρινὴν παρτίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πρὸς δὲ καὶ εἰς Μεσολόγγι καὶ Βραχῶρι, ὅπου ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος εἶχε τότε νεωστὶ εἰσαχθῆ. (Travels in the Morea, vol. II σελίς 141.) Ἐἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, ἐπιλέγει ὁ Leake, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Wheeler, κατὰ τὸ 1875, ἡ Κορινθιακὴ σταφιδάμπελος ἐκαλλιεργεῖτο εἰς Μεσολόγγι, ὅχι δὲ καὶ εἰς Πάτρας.

μέχρι 14,000,000 λιτρῶν κατὰ τὸ ἔτος 1854. Εὐτυχῶς ἀνεκκλύθη ἡ θεραπεία τῆς παθῆσεως ταύτης διὰ τῆς χρήσεως τοῦ θείου, ἦτις ἐξακολουθεῖ εἰσεῖτι, μὴ ἐκλιπούσης τῆς ἀσθενείας. Τοῦτο ἐπέφερεν αὐξήσιν δαπάνης, ἀλλ' ἡ καλλιέργεια ἐτάθη, ἢ δ' ἀνάπτυξις τῆς ἐξακολουθεῖ ἔκτοτε.

Κατὰ τὸ 1860 τὰ ὑπὸ καλλιέργειαν στρέμματα ἦσαν 220,428 ἢ δὲ παραγωγή ἀνήρχετο εἰς 110,228,000 λίτρας. Κατὰ τὸ 1871 τὰ στρέμματα ἐγένοντο 346,000, ἢ δὲ παραγωγή ἀνήρχετο εἰς 173,163,000 λίτρας. Κατὰ τὸ 1878 ἔχομα στρέμματα 435,000 καὶ παραγωγήν 217,500,000 λιτρῶν.

Ἐκτοτε δὲν ἔπαυεν ἡ αὐξήσις, ἀλλὰ τοῦτο μόνον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα· εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ἡ παραγωγή μένει στάσιμος. (3) Ἐξαιρουμένων τῶν νήσων τούτων, ἡ παραγωγή ἐστραπλισιόσθη ἐντὸς εἴκοσι καὶ ἐπτὰ ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1851 ἕως τοῦ 1878, — εἰκοσαπλασιασθῆ δὲ ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως.

Ἐάν, — κατὰ τὸν κ. Χαιρέτην πάντοτε, — λάβῃς ὡς μέσον ὄρον τῆς πληρονομένης εἰς τοὺς καλλιεργητὰς τιμῆς τὸ ποσὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ταλλήρων κατὰ χιλιᾶδα λιτρῶν, εὐκόλως ὑπολογίζεις τὴν σημασίαν τῆς ἐνεκυσίου παραγωγῆς τῆς σταφίδος. Τὸ πέμπτον περίπου τοῦ ὅλου προϊόντος ἐξάγεται ἐκ τοῦ λιμένος Κατακόλου. Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις τοῦ πλοῦτου τῆς Ἡλίδος καὶ τοῦ Πύργου, τῆς πρωτεύουσος αὐτῆς.

Ἡ πόλις τοῦ Πύργου εἶχε διαχιλίους μόνον κατοίκους κατὰ τὸ 1800, ὅτε ὁ Rouqueville τὴν ἐπισκέψθη. Κατὰ τὸ 1825 ὁ Ἰβραήμ πασᾶς τὴν ἐπυρπόλησε προτοῦ μεταφέρει τὸν στρατὸν του εἰς Μεσολόγγι. Δὲν ἐβράδυνεν ὅμως νὰ ἀναστηθῇ ἐκ τῶν εἰρειῶν τῆς, περιέχει δὲ ἤδη δέκα περίπου χιλιᾶδας ψυχάς. Ἡ πόλις, κτισθεῖσα αὐτοσχέδιος, μετὰ δυσκολίας καθυποβάλλεται ἤδη εἰς τὸ χραχθὲν κανονικὸν σχέδιον, ἀλλ' ἴσως γαίην διὰ τοῦτο ὠραιότερα διεκφυγούσα τῶν ἐπιβλαβῶν γραμμῶν τὴν μονοτονίαν. Ὑπολαίπεται ὁμως εἰσεῖτι πολὺ μέχρις οὗ διὰ τοῦ κλωπητισμοῦ τῆς οὐδετερωθῆ ἢ ἔλλειψις ἀρχικοῦ σχεδίου. Τινὰς τῶν ἰδῶν κοσμοῦν ἀπὸ τοῦδε ὠραία οἰκίαι, νεόδητοι δὲ νοκοὶ ἀνυψοῦν τοὺς θόλους των ἐν μέσῳ πλατειῶν ἀσχηματίστων εἰσεῖτι. Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως ἡ λεγομένη πλατεῖα τοῦ Ἐπαρχίου θὰ καταστῇ περίπατος ἐκ τῶν ὠραιότερων, ὅταν ἰσοπεδωθῇ καὶ φυτευθῇ κατὰ τὸ γινόμενον σχέδιον. Ἡ θέα ἐκεῖθεν εἶναι λαμπρά. Βλέπει τις ὑπὸ τοὺς πόδας του τὴν εὐρείαν κατὰφυτον πεδιάδα καὶ πέραν αὐτῆς τὴν κυανὴν Ἴσθμον Ὀκάλασαν.

(3) Ἡ ὅλη ἐξαγωγή ἐν ἔτει 1884 ἀνήλθεν εἰς 240,470,000 λίτρας, εἰς ὧν 40,945,750 ἐφορτώθησαν εἰς τὸν λιμένα Κατακόλου.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΔΡΕΣΔΗΣ

Τὸ Ἰωάννειον

Α'

Ἰπὸ τὸ κοινὸν τοῦτο ὄνομα περιλαμβάνονται πάντα τὰ ἱστορικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ κειμήλια, ὅσα ἢ μέμνημα τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τῆς Σαξωνίας συνεκέντρωσεν ἐν τῷ παρὰ τὸν Ἑλθον μεγαλοπρεπεῖ μεγάρῳ. Ὡς ἐκ τοῦ εἶδους δ' αὐτῶν τὰ κειμήλια ταῦτα ἀποτελοῦσι τρεῖς μεγάλας ἀνεξαρτήτους συλλογὰς: τὴν Στοὰν τῶν Ὀπλων, τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον καὶ τὸ Μουσεῖον τῆς Πορσελάνης.

Ὁ προορισμὸς τοῦ οικοδομήματος, ὅπερ νῦν πρό τινα ἐτῶν μετεποιήθη εἰς μουσεῖον, ἐν ἀρχῇ ἦν πολλῶν διάφορος. Τὸ μέγαρον ἀριθμεῖ ἡλικίαν τριῶν ἑκατονηταετηρίδων μείον ἑνὸς ἔτους, ἐκτίσθη δὲ ἐπὶ τοῦ Ἐκλέκτορος Χριστιανοῦ Α' ἵνα περιλάβῃ τοὺς σταύλους αὐτοῦ. Τὰ χρονικὰ ἀναφέρουσι ὡς ἐκ περισσοῦ ὅτι πρὸς ἀνδρῶσιν διαχιλίους ἐργάται κατηγάλωσαν ἐνὸς ἔτους ἀκαταπόνητον ἐργασίαν, καὶ πρὸς διακόσμησιν αὐτοῦ ἐργάσθησαν τεχνῆται παντὸς κλάδου ἐπὶ ἑβδομάδας ἕξ καὶ ὀγδόηκοντα καὶ διακοσίας. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὴν σήμερον, μεθ' ὅσας τὰς στατιστικὰς ταύτας πιστοποιήσεις περὶ τῆς παλαιᾶς τῆς λαμπρότητος, τῆς οἰκοδομῆς οὐδὲν ὑπελείφθη τὸ θέλον τοὺς ὀφθαλμούς, τούναντιον δὲ ἢ ἐκ τοῦ χρόνου γεγηρακῆαι ἐπιχρῶσις τῶν τοίχων τῆς, τὰ σκερὰ καὶ κάλυγρα προαυλίας τῆς, αἱ θεώται εἰσοδοί, ὅλα ταῦτα προστιθέμενα εἰς τὸ βαρὺ καὶ σοβαρὸν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, παρέχουσιν εἰς τὸν ἔξενον ἐπισκέπτην ἐντύπωσιν οὐχὶ εὐχάριστον καὶ μεταδίδουσιν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐπὶ στιγμὴν τὴν ἀρρητον ἐκείνην δυσθυμίαν καὶ μελαγχολίαν ἣν αἰσθανόμεθα πάντοτε πρὸ τοῦ πενήμου ἐκείνου φάσματος τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπερ καλεῖται Παρελθόν. Τίς δὲν ἐστέναξεν μετὰ πόνου διερχόμενος ὑπὸ τὰ ἔρημα παλάτια τῆς πεπτωκυίας Βενετίας καὶ τίς δὲν ἠσπᾶνθῆ τὸ ῥῆγος τοῦ θανάτου διατρέχον τὰ μέλη του ἐντὸς τῆς μαρμαρίνης σιωπῆς τοῦ Παρβενῶνος; . . .

Ἐν τῷ Ἰωαννίῳ τῆς Δρέσδης τὴν πρώτην ταύτην ἐντύπωσιν τῆς παλαιᾶς οἰκοδομῆς ἐνισχύει καὶ τῶν περιεχομένων ἐν μέρει ἢ θέα καὶ ἡ μελέτη. Ἀνελλῶν τὴν πλατεῖαν λιθίνην κλίμακα φθάνα μέχρι τοῦ τρίτου ὀρόφου, ἐν ᾧ τὸ Μουσεῖον τῆς Πορσελάνης. Ἐκ τῶν προτέρων ὑποβέτω ὅτι δὲν θὰ καταναλώσω πολλὴν ὥραν θεώμενος σκευὴ καὶ ἀγγεῖα· κάμνω λοιπὸν ἐκ τῶν ἄνω τὴν ἀρχὴν ἐπιφυλασσόμενος εἶτα νὰ ἐνδιατρίψω εἰς τὴν μελέτην τῆς Στοᾶς τῶν ὀπλων καὶ τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσεῖου ἰδίᾳ, ἅτινα περιλαμβάνονται ἐν τῷ δευτέρῳ ὀρόφῳ.

Ἐἰσερχόμενος εἰς τὴν πρώτην ἀπέραντον αἰ-

Ἐνταῦθα, καθὼς πανταχοῦ, εὗρομεν ἀρχαίους γυναιμίους, χάρις δὲ εἰς τοὺτους ἀπεκτίσκαμεν καὶ νέους, οἵτινες ἀφοῦ ἐντὸς τῆς ἡμέρας μᾶς ἐδειξαν τὴν πόλιν καὶ τὰ περιχώρα, μᾶς ὠδήγησαν τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ θέατρον. Μάλιστα, Κύριε! ὑπάρχει θέατρον εἰς Πύργον. Ἀληθῶς τὸ οἰκοδόμημα εἶναι ξύλινον, δυσκόλως δὲ ἤθελέ τις εἰκάσει ἐξωθεν τὸν προορισμὸν του, ἀλλ' οὐχ ἦτον εἶναι θέατρον περιέχον σκηνήν, πλατεῖαν, ὀρχήστραν καὶ θεωρεῖα. Ἐν συνόλῳ δὲν εἶναι ὑποδεέστερον τοῦ θεάτρου τῆς πόλεως Fontainebleau, τὸ ὅποιον ὑποδεικνύω ὡς σημεῖον συγκρίσεως. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ πλατεῖα μετεβλήθη εἰς καφεναεῖον, ἐπὶ δὲ τῆς σκηνῆς ἀντὶ τραγωδίας ἢ μελοδράματος εἶδομεν θέσασον Καφε-Ἀμάρ, ὡς ὀνομάζεται πρὸς διάκρισιν τοῦ Καφε-σαρτάν. Ὁ δευτέρος, καθὼς γνωρίζεις ἐκπροσωπεῖ τὸν πολιτισμὸν τῆς Δύσεως διὰ τοῦ Καφε-ἀμάρ ἐπιστρέφωμεν ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, μένομεν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Τὸν καφε-ἀμάρ ἀποτελεῖ μουσικὴ συναυλία τουρκικῆ με χορούς τουρκικούς ἐπίσης. Ἀρμενία εὐτραφῆ ψάλλει περιπαθῶς ἄσματα πλήρη μελαγχολίας, ἅτινα, κατὰ τὸ φαινόμενον, γοητεύουν τὸ ἀκροατήριον, εἰ καὶ δὲν ἐννοεῖ τὰς λέξεις. Ἀλλ' ἡ ἀνατολικὴ αὐτὴ μελωδία εἶναι οἰκειότερα ἐνταῦθα τῆς παρειακάτου ξενικῆς ἀρμονίας, καὶ ὁ ἦχος τῆς εὐαρεστῆ τὰ ὠτα τῶν Πυργίων. Τὴν ὀρχήστραν συγκροτοῦν εἰς Ἀρμενίος, εἰς Βλάχος καὶ εἰς Ἑλληνας. Οἱ δύο πρῶτοι κρατοῦν βιολία, ὁ δὲ τρίτος κρούει εἶδος πολυχόρδου δριζοντείου. Ἐπίστε ὁ Ἀρμένιος συνοδεύει καὶ διὰ τῆς φωνῆς τὴν ψάλτριν.

Κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν ἄσματων δύο νεαί, καθήμενοι ἐν τῷ μεταξύ εἰς τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμικυκλικῶς παρατεταγμένου θεάσου, ἐγείρονται καὶ ἀρχίζει ὁ χορὸς. Εἶναι οὗτος χαριέστατος, ἀλλὰ καὶ σεμνοπρεπής. Αἱ δύο χορεύτριαι μετὰ τὰς πλατείας των βράκας, τοὺς χρυσοκοντήτους χιτῶνας καὶ τὰ χρυσοῦσνα κόκκινα φεσιά των, μετὰ κρόταλα εἰς τὰς παλάμας, κινουῦνται ἐρρήθμως, διώκονται, συνεχνοῦνται, χωρίζονται καὶ οὕτως ἐφεξῆς, ἐνῷ οἱ τρεῖς μουσικοὶ συνοδεύουν διὰ τῶν ὀργάνων των τὴν ὄρχησιν. Οἱ θεαταὶ παρακολουθοῦν τὰς κινήσεις των μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ πολλῆς εὐπρεπειας. Ἐπειτα, αἱ χορεύτριαι περιέρχονται τὴν πλατεῖαν μετὰ τὸν δίσκον εἰς χεῖρας, συναζοῦν ὀλίγα νομίσματα, ἀκούουν ἐπάλιν, προσδέχονται μειδιάματα, ἀλλ' οὐδὲν περιπλέον. Δὲν φέρουν καὶ εἰς τὰ θεωρεῖα τὸν δίσκον, τοῦτο δὲ εἶναι μέτρον προφυλάξεως ἄξιον παντὸς ἐπαίνου.

Δὲν ἐπεριμείναμεν τὸ τέλος τῆς συναυλίας διὰ ν' ἀναχωρήσωμεν ἐκ τοῦ θεάτρου, καθόσον δὲν περισσεύουν ὦραι πολλαὶ πρὸς ἀνάπαυσιν. Αὐρίον ἀναχωροῦμεν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.

Ἐπεται συνέχεια.

Δ. ΒΙΚΕΛΛΑΣ

θουσαν εύρισκομαι αίφνης έν πλήρη ούρανύ Κράται. Από άκρου έως άκρου βασιλεύει ή Σινική πορσελάνη έν όλη αύτης τή άποστιλβούση ποικιλία: από των εύτελεστάτων και άπαραιτήτων πινακίων της καθημερινής χρήσεως μέχρι των βαρυτιμοτάτων άνθοδοχείων ήγεμονικών αλλουσιών. Και των μέν κοινών σκευών τό τε σχήμα και ό χρωματισμός ούδεμίαν παρέχουσι τέρψιν είς την όρσιν τό σχήμα είνε όσον τό δυνατόν άπλούστατον και μή άπαιτούν κατανάλωσιν έργασίας προς παραγωγήν αυτού και ή βαφή κυανόλευκος και μόνον κυανόλευκος. Τινά όμως των άγγελίων τούτων των κυανοβαφών είνε τόσης χωρητικότητος, ώστε παιδίον δωδεκαετής άνέτως δύναται να κρυβή έντός αυτών. Απερίγραπτος δε είνε άφ' έτέρου των πολυτελών σκευών ή ποικιλία και ως προς τό σχήμα και ως προς τον χρωματισμόν, άνάλόγων προς τον είδικόν σκοπόν δι' όν έκαστον προώρισταί.

Υπαρχουσιν εκεί και κύπελλα τέτου άξια να κενωθώσι μόνον από χείλη Μανδαρίνου, και πινακία προωρισμένα να δεχθώσι έν έαυτοίς μόνον χελιδόνων φωλεάς, και μυροδόχοι παντοειδείς, ών τινες μικροσκοπικώταται, άρωματίσασαι διά των μύρων των τάς χαριστάτας των δεσποινίδων της Σινικής αυτοκρατορίας. Πολλά όμως έκ των επιτραπέζιων σκευών παραγγελθέντα επί τούτω είς σινικά έργαστάσια φέρουσιν έν αντίθεσει κεχαραγμένα τά βασιρικά σήματα ευρωπαϊών ήγεμόνων.

Έντός ίδιου ύελοφράκτου έρμαρίου άνάκειται μουσειόν ολόκληρον ζωολογικόν έκ πορσελάνης. Άλλ' οι Σίνοι καλλιτέχνηι μή άρκεσθέντες να φιλοτεχνήσωσιν ως οίδόν τε πιστά όμοιώματα πραγματικών ζώων, έτροποποίησαν κατά τό δοκούν αύτοίς τά διάφορα πλάσματα της δημιουργίας και παρήγαγον διά της άγγειοπλαστικής των δεινότητος όντα άνατρέποντα όλους τους ταξινομικούς κανόνες της ζωολογίας και δυνάμενα να συγχύσωσι τον νούν του δεινοτέρου φυσιοδίφου.

Ούδέ καιρόν είχον ούδ' όρεξιν να ενδιατρέψω είς την μελέτην της σινικής κοσμηματογραφίας, της τόσφ θαυμαστής ίδιας διά την γλυκύτητα και άρμονίαν των χρωμάτων και κατορθούσης διά τούτου είς μέν την όρασιν ούδένα κόπον να παρέχη, άλλ' ήρεμον μάλιστα και θαυκαλητικήν απόλαυσιν, ν' αποτυπώται δε και έν τή άνάμνησει του θεατού άνεξαλείπτως άποτελούσα πολύχρωμον άμα και σιερρόν καλειδοσκοπίον.

Και! Όσοι δήποτε και άν ήνε ύπερτέρα άσυγκρίτως και επί πάσιν ή Ευρωπαϊκή τέχνη της άσιατικής, δεν ήδυνήθη όμως έτι να εیره τό μυστήριον του άσιατικού χρωματισμού, ούτινος περιφανή δείγματα έστησαν έντός των σινικών και ιαπωνικών σκευών οι απαράμιλλοι τουρκικοί τέπητες και τά πασίγνωστα λαχούρια της Ίνδίας.

Έν τώ Μουσειώ δε τούτω είνε εύκολωτάτη ή σύγκρισις. Μεταβαίνων τις έκ της Σινικής συλλογής είς την Ευρωπαϊκήν, ήν άποτελούσιν ίδιως πορσελάναι της Σαξονίας, εύθως αισθάνεται την διαφοράν. Η όρασις ήτις μέχρι τούδε ούδόλωσ έκοπία, αρχίζει ήδη να θαμβώνηται και να πάσχη έκ της έντάσεως και της παρατοσίας των χρωμάτων. Και όμως τά σαξονικά σκεύη, ών τά πλείστα προέρχονται έκ του παρ' την Δρέσδην ονομαστού Μάισεν, είνε περικαλλέστατα. Ξεχουσιν μεταξύ αυτών συμπλέγματα ήρησκευτικών ύποθέσεων λευκά πάλλευκα, ως έκ μαρμαρόν γεγλυμμένα και άλλα παλαιότερα άγαλμάτια έκ κεραμοχεύου πορσελάνης. Έτερα πολύχρωμα συμπλέγματα παριστώσι σκηνάς έκ της Ελληνικής μυθολογίας: την Άναδυομένην Αφροδίτην τον Ποσειδώνα ελαύνοντα τό άρμα του επί των κυμάτων, και τά παραπλήσια κοινά όλων των κλάδων της καλλιτεχνίας θέματα.

Μεταξύ των μικροτέρων συμπλεγμάτων προσελκύουσιν ίδιως τό βλέμμα μου τρεις Έρωτες χαριέστατοι. Τούτων ό είς κρατεί όισκον σκοποβολής, έν τή κέντρφ του όποίου φανεται έξωγραφημένη καρδιά. Πολλοί έβαλον κατά του σκοπού ανισπιτυχώς διότι τέσσερες σφαιραι διετρήθησαν τό λευκόν του δίσκου μέρος, ως μαρτυροϋσιν αί έπί αυτού μικράι άπαί: μία βολή έπλησίασεν, ήγγισε σχεδόν την άκραν της καρδιάς και έτέρα βολή ή μόνη επιτυχής διεπέρασεν αυτήν άκριθώς είς τό μέσον. Δεινότερος θα ήτο ό σκοπευτής! . . . Ο δεύτερος Έρωτιδούς κρατών έν χερσί έξλίον σφιγγίτηρα επιπολοίου συσφιγγει έντός αυτού ζεύγος καρδιών, ένψ ό τρίτος κλαίων και οδυρόμενος μάτην προσπαθει να συγκολληση τά τεμάχια πτωχής καρδιάς τεμημένης είς δύο.

Έν τή αυτ' παρμεγέθει αίθούση περιέχονται έθνολογικώς και κατά τμήματα αί λαμπρά πορσελάναι της Ιαπωνίας κατέχουσαι μέγαν χώρον, αί της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Σουηδίας, έν δε τή πέραςι αυτης Φαγεντιανά σκεύη και Δανικά άγαλμάτια έξ όπτης γής. Η συγκριτική εξέτασις των διαφόρων τούτων έξόχων προϊόντων της άγγειοπλαστικής έν σχέσει προς τά διάφορα έθνη, έξ ών προέρχονται δεν είνε βεβαίως έργον ούτε της στιγμής, ούτε του τυχόντος άπισκέπτου, ούδ' είνε εύχάριστος ή επί μακρόν ένασχόλησις μετά πινακίων. . . . όταν μάλιστα ταύτα είνε κενά. Έρριφα λοιπόν τελευταίον βλέμμα προς τά δεκαπεντακιχλίλια εκείνα λάμποντα τεμάχια, διά τά όποια ειργάσθησαν ίσως πλέον ή ισάριθμοι χείρες, και τά όποια είς κλονισμός ήδύνατο να μεταβάλη είς άμορφα συντρίμματα και κατήλλον είς την Στοά των όπλων.

Όποια αντίθεσις έκπληκτική! Μετά την βασιλείαν της πορσελάνης ή βασιλεία του σιδήρου: εκεί ή ειρήνη έν όλη τή μαλθακότητι αυτης, εδώ

ό πόλεμος έν όλη αυτου τή άγρία και άρρενωπή μεγαλειότητι. Πάν ό,τι ό άνθρωπος από τριών αιώνων έφευρεν να άσφαλέτερον και ταχύτερον κατακτείνη τον άλλον άφ' ενός, άμύνεται δι' αυτός άφ' έτέρου κατ' άλλοτριας προσβολής, ύπάρχει κατατεθειμένος έν τή πλουσία ταύτη όπλοθήκη. Διά τους είδικώς άσχολουμένους περι την τέχνην του πολέμου ή Στοά της Δρέσδης είνε έξαιρετικν μελετητήριον της ιστορίας της όπλοποιητικής, αλλά και διά τον φιλειρηνικώτατον έπισκέπτην ή πρό των μυριών εκείνων παντοειδών όπλων παρέλασις είνε διατριβή έκ των μάλιστα εύχαριστων. Έβλεν και ένθεν καί' όλον τό μήκος είσίν άνηρητημένα και όμάδας έν ίδιαις όπλοθήκαις χρονολογικώς τεταγμέναις τά τουφέκια και τά πιστόλια όλων των μεγεθών, όλων των σχημάτων και όλων των συστημάτων από της 16ης εκατονταετηρίδος μέχρι της σήμερον. Την προσοχήν μου ίδια προσελκύουσιν τά άνκτολικά όπλα της 18—19 εκατονταετηρίδος, έν οίς άναγνωρίζω μετά συγκινήσεως και δλα εκείνα τά είδη των καριοφυλλίων, σισανέδων και λοιπών όπλων, δι' ών οι πατέρες μας ήγωνίσθησαν και ήλευθήρωσαν την Ελλάδα.

Πλείστα μεταξύ των παλαιών τουφεκίων είνε θαυμαστά διά τό ύπερμετρον μήκος αυτών, έτερα διά τό πάχος της σιδηράς κάννης, ήν χαλύβδινοι μόνον βραχιόνες θα ήδύνατο να προτείνωσιν επί σκοπόν. Δύναται τις δε άκόπως και διά μικρός παρατηρήσεως να παρακολουθήση βαθμυδόν από των δείγμάτων της παλαιότητας όπλοποιητικής τέχνης άρχόμενος, την πρόοδον και τελειοποίησιν αυτης. Παραδόξοτατα έν άλλαις φαίνονται τά μετά πυρτόν λίθου εκείνα όπλα, ών ή σφύρα όρθούται και πίπτει κατ' έναντίαν διεύθυντιν, ήτοι ούχι έκ του κοντακίου προς την κάννην, άλλ' έκ της κάννης προς την μορφήν του πυροβολητού.

Έν ίδιαις ύελοφράκτοις ήθκαις κατατεθειμένα έν ψ μέσφ και κατά μήκος της Στοάς λάμπουσι τά πολυτελή όπλα, έν οίς και ήρηυτικά δίκανα, άριστουργήματα ξυλογλυπτικής και χρυσαγλυπτικής, κινούντα τον φθόνον κ' έμοϋ έτι του απειροτάτου των κνηγών. Και μικρά τηλεβόλα νέων συστημάτων, ών οι κιλλιθάντες έκ κέρδου άργυροτέκτου, και ζεύγη βαρυτίμων πιστολίων και πολύκροτα ζηλευτά, ών τινα μικρότατα, ως αν ήσαν προς έξόπισιν των Λεϊππουτων παρηγγελμένα, πάντα ταύτα υπό ύέλους έν απαράμιλλφ εύπρεπέφ τεταγμένα γοητεύουσι και θαμβούσι τους όφθαλμούς του θεατού.

Είς τά μεταξύ των έρμαρίων διαστήματα πυραμίδες όπλων συμπληροϋσι τον κόσμον της πολεμικής Στοάς. Αί πυραμίδες αυται άποτελούνται έξ όπλων πάντων όπισθογεμίων και περιστρόφων και πολυβόλων όλα τά νεώτατα συστήματα

πρόκεινται εκεί ούτω προχείρως τοθειμένα είς συγκριτικήν μελέτην και εξέτασιν. Και πολλοί έφευρέσαι μή έπίδοκμασθείσαι έν τή χρήσει αυτών, και πολλοί κακότεχνοι άπόπειρασι, όλα όλα ύπάρχουσιν εκεί. Είς συμπέρασμα δε και ως άπάνθισμα έκ πάντων των περιεχομένων, έντός κωνοδού: ύελοσκοπούς έρμαρίου έκτίθεται πλήρης συλλογή σφαιρών, σφαιριδίων, γόνδρων, καφυλλίων, πυριτολίθων και φυσιγγίων. Τά διάφορα ταύτα πολεμικά ύλικά άνήκουσιν είς τά διάφορα είδη των έν τή Στοά όπλων.

Κατέτριφα τόσον χρόνον έν τή άπλή των όπλων επιθεωρήσει ώστε ή προς έπίσκεψιν ώρισμένη ώρα είχε παρέλθη έντελώς, ήμην ό' άλλως τόσφ άπηυδονώς, έκ της τριούρου ταύτης, άκόπου κατά τό φαινόμενον, έργασίας, ώστε δεν θα μοί ήτο δυνατόν και πάλιν να είδα αυθημερόν και τό Ιστορικόν Μουσειόν άνέβαλον λοιπόν τουτο είς την έπομένην και άπήλθον. Καθ' όδόν ένψ τά νέφη μ' έρραμιον διά των δακρύων των, έκ της Στοάς των όπλων έντυπώσεις ζωηραι άνεκυκλούντο έν τή λογισμψ μου. Υπό τάς έντυπώσεις ό' εκείνας και τάς σκέψεις, αίτινες έγεννήθησαν έξ αυτών, έγραφα τότε τους έξής στίχους ούς άλλως βεβαίως δεν θα έγραψαν και διά τουτο παρτήθημι αυτούς ένταύθα, ως είς την μάλλον άρμόζουσαν θέσιν.

Τό Τουφέκι

Τό βροντερό σου τένομο, και αυτ' ή θωριά σου μόνη Πάστράφται 'σαν φεγγοβολιά κλειμένη άπύνα άστέρ! Δίνου καρδιά 'ετον άκαρδο, και ζιπλοδυναμάνει Τό δειλιασμένο χέρι.

Φίδι χρυσό, που θρέφσαι με βόλια και μπαρούτη, Μπρός 'ετους τυράννους εέρνεσαι κι' ακοίμητο [σφυρίσεις]

Φλόγα έερνάει τό στόμα σου και με τή φλόγα τούτη Τή 'λευθεριά χαρίζεις.

Μεσ' 'ετου πολέμου τή φωτιά με σένα άρματωμένοι "Ολοι τον θάνατο κρατούν και γίνοντ' όλοι ίσοι, Κ' έχουνε κ' ίσια την τιμή: κ' όποιος με σέ πεθαίνει Κι' όποιος με σένα ζήση.

Κι' αν κάποτε άγριοι φοινάς τά χείλη σου χει βρέξη 'Στό αίμ' άθώας άρετης—δική του ή άτιμία! . . . Βού στεφάνι δάφνινο φορείς που σου χει πλέξη 'Αθάναι' Ιστορία.

Χάρο και κοσμοχαλαστή σε λέν, σε κράζουν όλοι Οι δειλιασμένοι κ' οι μωροί, χωρίς να συλλογιώνται. Από την καθεμιό ζωή, που παίρνεις με τό βόλι, Πόσαις ζωαις γεννιώνται.

Δ*

ΟΙ ΔΙΑΤΟΝΤΕΣ

Τὴν κατάπτωσιν τῶν διαττόντων, ἥτις συνέβη τῇ 15 τοῦ παρελθόντος μηνὸς προεῖδον ἐγκαίρως καὶ ἀκριβῶς ὑπελόγησαν οἱ ἀστρονόμοι, ἀποδόντες αὐτὴν εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ κομήτου τοῦ Βιέλα. Ὁ ἐν Βερολίνῳ ἀστρονόμος κ. Ζέγκερ ἔγραψε περὶ τούτου ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἐν τῇ Ἐφημερίδι τοῦ Βόσ τὰ ἐπόμενα:

«Ὁ κομήτης τοῦ Βιέλα εἶναι ὁ περιεργότατος καὶ θαυμασιώτατος τῶν κομητῶν. Ἀνακαλυφθεὶς τῷ 1826 ὑπὸ τοῦ αὐστριακοῦ ἀξιωματικοῦ Βιέλα ἀνεγνωρίσθη ὅτι εἶναι περιοδικὸς κομήτης, συμπληρῶν τὴν περίοδον αὐτοῦ εἰς 6 ἔτη καὶ ὀκτὼ μῆνας δι' ἀκριθῶν δὲ ὑπολογισμῶν ἀπεδείχθη, ὅτι εἶχε φανῆ καὶ προηγουμένως ἐν ἔτει 1772 καὶ 1806. Τῷ 1845—1846 παρετήρησαν οἱ ἀστρονόμοι τὸ παραδοξότατον φαινόμενον τοῦ διαγασμοῦ τοῦ κομήτου ἐκείνου. Μέχρι τῆς 24 Δεκεμβρίου 1845 (ν.) ἐφαίνετο ὡς εἰς κομήτης, ἕνα ἔχων πυρῆνα καὶ μίαν κόμην, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς 29 Δεκεμβρίου ἐφάνη διπλοῦς. Ἐκότερον τῶν μερῶν αὐτοῦ εἶχεν ἴδιον πυρῆνα καὶ ἴδιαν κόμην, συνηνοῦντο δ' ἐν ἀρχῇ ἀμφότερα τὰ τμήματα διὰ νεφελῶδων βλάβδων, ὡς διὰ γερύρας. Βαθμηδὸν ὁ μίως ἐξηφανίζετο ἢ συνδέσις αὐτῶν καὶ ὅτε τῷ 1852 ἐπανεφάνησαν ἀπέχον ἀλλήλων περὶ τὰ 350000 μίλια. Ἐκότε ἀμφότερα τὰ τμήματα ἐξηφανίσθησαν. Ἄλλ' ἢ λαμπρὰ κατάπτωσις διαττόντων ἀστέρων, ἢ συμβῆσα τῇ 15/27 Νοεμβρίου 1872, ἀπέδειξεν ὅτι ὁ κομήτης εἰ καὶ ἀόρατος καταστάς, δὲν εἶχεν ὁμῶς ἐξαφανισθῆ. Ἡ ἀφετηρία τῆς καταπτώσεως τῶν διαττόντων, τῆς προσλεύσεως ἐκ τοῦ κομήτου τοῦ Βιέλα τῷ 1872, ἦτο ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῆς Ἀνδρομέδας. Ἀνεξήγητον ἐφάνη, ὅτι ἀφετηρία ἦτο ὁ ἀστερισμὸς ἐκεῖνος, ἐν ᾧ κατὰ τοὺς ἀκριβεστάτους ὑπολογισμοὺς προέκυπτεν ὅτι διὰ τοῦ χώρου ἐκείνου θὰ διήρχετο ὁ κομήτης τοῦ Βιέλα τρεῖς ὄλου μῆνας πρὸ τῆς 15/27 Νοεμβρίου. Εἰκάζεται δὲ, ὅτι ἦτο κεχωρισμένον μέρος τοῦ κομήτου, ὁ ὁποῖος πιθανῶς πολλάκις κατετμήθη, ὡς ἐδικάσθη τελευταῖον τῷ 1845. Τῇ 15/27 Νοεμβρίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, συμπληρομένων 13 ἐτῶν ἀπὸ τῆς καταπτώσεως τῶν διαττόντων τοῦ 1872, ἡ γῆ εἰσέρχεται εἰς τὴν τροχίαν τοῦ κομήτου Βιέλα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ περίοδος αὐτοῦ εἶναι νῦν πιθανῶς 6 ἐτῶν καὶ 7 1/2 μηνῶν, τὸ τμήμα ἐκεῖνο τοῦ κομήτου, ἐξ οὗ προήλθεν ἢ κατάπτωσις τῶν διαττόντων τοῦ 1872, θὰ ἐπανελλθῆ εἰς τὸν αὐτὸν χώρον μετὰ 13 ἔτη καὶ 3 μῆνας περὶ τοῦ ὅθεν τῇ 15/27 Νοεμβρίου δὲν θὰ συναντήσῃ αὐτὸ ἢ γῆ. Εἶναι ὁμῶς δυνατόν νὰ συναντηθῇ ἢ γῆ μετὰ τοῦ κυρίου σώματος τοῦ κομήτου ἂν δὲ συμβῆ ταῦτα, θὰ ἴδωμεν ἕως κατάπτωσιν διαττόντων πολλῶν πυκνοτέρων καὶ λαμπροτέρων τῆς τοῦ 1872.»

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Μελέτῃ περὶ τῆς Πυθαγορείου διαίτης ὁ Γάλλος ἱατρός Πιθιὼν, συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς φυτοφαγίας, ἀναφέρει πολλὰ παραδείγματα ἀνθρώπων ἀποχειροβίων, τρεχομένων λιτῶς διὰ φυτικῶν τροφῶν. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐργάται ἔτρωγον μόνον κρέμμυα, πέποιας, φοίνικας, φακὰς καὶ ἀραβόσιτον, συνήθως ὡμὰ· οὗτω δὲ δικιτώμενοι ἦσαν ὑγιέστατοι, καίτοι κατεπόνον ἀδιλείπτως τοὺς μυῶνας αὐτῶν δι' ὑπερβολικῆς ἐργασίας. Οἱ μεταλλευταὶ τῆς Χιλής μόνην τροφήν ἔχουσιν ὄσπρια καὶ ὁμῶς ἀνέρχονται δωδεκάκις καθ' ἡμέραν κἀθετον ἀναβάθραν, ἔχουσιν μῆκος 65 μέτρων, φέροντες ἐπ' ὤμων φορτίον 100 χιλιogramμων. Οἱ ἀχθοφόροι τῆς Σιμόνης τρώγουσι συνήθως ὄσπρια καὶ μέλινα ἄρτον, καίτοι ἡ ἐργασία τῶν εἶναι κσιπιδεστάτη. Οἱ ἀχθοφόροι, οἱ λαμβοῦχοι, οἱ ὑδροφόροι ἐν Κωνσταντινουπόλει τρώγουσι μόνον ἄρτον, σικυδῆς, σῦκα καὶ ἄλλους καρπούς· πίνουσι δὲ μόνον ὕδωρ, καὶ ὁμῶς ἡ βίωσις αὐτῶν εἶναι παροιμιώδης. Ὁ Νορβηγὸς χωρικός εἶναι λιτοδίαιτος· ἐμποῖας καὶ ὁ Ρώσος, ὅστις εἰ καὶ τρέφεται δι' ὄσπριων καὶ μίαν λίτρας ἄρτου καθ' ἑκάστην, ἐργάζεται δεκαεὶς καὶ ἐνίοτε δεκαοκτὼ ὥρας καθ' ἡμέραν. Οἱ κατοικοῦντες τὰ Ἰμαλῶτα ὄρη μόνον τροφήν ἔχουσιν ὄρυζαν, εἶναι δὲ βρωμαλέωτατοι· ἐπίσης καὶ οἱ Ἰνδοὶ τῆς Γαλικίας, οἵτινες τρώγουσι συνήθως χυλὸν κριθίνων καὶ πίνουσι μόνον ὕδωρ. Ὅθεν ἐκ τούτων συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ λιτὴ διαίτα οὐδαμῶς κωλύει τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου.

Τὴν 15 Ὀκτωβρίου π.μ. ἐν Λιθόρῳ ἔπεσε βροχὴ πηλώδης. Τὴν νόκτα τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀφοῦ ἔπνευσε πρῶτον θερμὸς σιρόκκος, ὑψώθη ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρῆς, ὁ δὲ οὐρανὸς ἔλαβε χροῖμα μολύβδινον, ἐνῶ μετὰ τὴν μεσημέριαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας εἶχε χροῖμα ἐρυθροκίτρινον. Ἀφῆνης ἐπῆλθε βροχὴ καταιγιδώδης, συγχρόνως δὲ ἔπιπτε καὶ ὑγρὸν τι κίτρινον. Αἱ ὁδοὶ μετεβλήθησαν εἰς ποταμοὺς κίτρινου, τὰ δὲ πρὸς συναγωγὴν τοῦ ὕδατος ἐκτεθέντα ἀγγεῖα ἐπληρώθησαν πηλομιγρῶς ὕδατος. Τὸ καθίζημα τῶν ὑδάτων τούτων ἐξετασθὲν μικροσκοπικῶς ἐν Κολωνίᾳ τῆς Πρωσίας ἔδειξεν ὅτι εἶχεν δλωσ ἀλλοίαν σῦστασιν τοῦ πίπτοντος ἐν Παλιέρμῳ ἐπίσης μετὰ τῆς βροχῆς, ὅπερ κατεδείχθη διὰ πηγάζει ἀπὸ τῆς ἐρήμου Σαχάρας. Ἡ κόκκις ἄρα τοῦ Λιθόρου ἢ καταπεσοῦσα ἐν εἴδει πηλοῦ μετὰ τῆς βροχῆς δὲν προέρχεται ἀπὸ τῆς Σαχάρας, ἀλλὰ πιθανῶς ἀπὸ τῶν ἡραιστειῶν τῶν πρὸς νότον τῆς Ἰταλίας κειμένων.

Ἡ κυρία Π. πρὸς τὸν μηρόν της διὰ συλλαμβάνει περίφοβον:

- Πάλι γλυκὸ θὰ ἔκλεψας ἀπὸ τὸ ντουλάκι.
- Ὅχι, μαμά, δὲν ἔκανα τίποτε.
- Τὸ βλέπω γραμμμένο 'σ τὰ μάτια σου.
- Θὰ εἶνε, μαμά, ἀπὸ χολῆς γραμμμένο, καὶ δὲν εἰσδύτηκα.